

VASÁRNAPI UJSÁG

21. SZ. 1909. (56. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, MÁJUS 23.

Szerkesztési iroda: IV. Reáltanoda-utca 5. Előfizetési feltételek: Egész évre — 16 korona. Félévre — 8 korona. Negyedévre — 4 korona. A «Világkronika»-val negyedévenként 80 fillérel több. Külföldi előfizetésekre a postailag meghatározott viteldi is eszandó.

RÓZSATEJ
Künnő teint-ápolószert 2 K.
Fiatalság üdőségét kölcsönöz a bőrnök.
balzsamszappan hozzá 60 L.

OSAN künnő fogápoló szájvizet K 1.76, fogpor 88 f.

TANNINGENE legjobban hajfestő szer 5 K.
Hetekig megmarad és nem engedí festékét.
Sötétszékere, barnára és feketeire

ANTON J. CERNY, Wien, levelezőim XVIII. Carl Ludwigstr. 6. Lerakat I. Maximilianstr. 9.
Raktár: gyógyszerárakban, parfümeriárakban stb.

Rozsnyay vasas china bora.

Igen hatásos vérszegénység, sápkor, neurasthenia eseteiben. Egy 1/2 literes üveg ára 3.50 kor.

A Rozsnyay-féle vasas china bor

egyike a legelterjedtebb és leghatásosabb gyógyboroknak. A külföldi készítményeket felülmúlja. Vérszegényeknek különösen ajánlható 12475

Kapható: minden gyógyszerárban.

Továbbá a készítmény: Rozsnyay Mátyas gyógyszerárban Aradon, Szabadság-tér.

CRÈME :: ::
ILLAT :: ::
POUDER :: ::
SZAPPANT

PARK CLUB

használat. Főraktár BAYER ANTAL gyógyszerár Budapest, Andrássy-út 84. sz. — Kapható azonosítól Karschmaroff, Lux, Neruda, Molnar és Moser és Usasi utóda drogeriárakban.

MATTONI-FÉLE GISSHÜBLER
természetes ásványos SAVANYÚVIZ.

Akar-e szép lenni?

Akkor ne használjon más, mint a legjobban általánosan elismert

Rogátsy-féle magyar pipere-boraxot, amelyből rózsaszín, úde, selymes arzobirt nyer, eltüntet a ránczokat, szepölő, májfoltot, pattanásokat, stb.

Nyaralásnál nem nélkülözhetjük, mert a legkeményebb talajvizet is megpuhítja. Kiváló háziszer torok-, szemgyulladás, izadás és szájbűz ellen. A fogak fehéritése és épenartás tekintetében bámulatos hatással bír. Mint univerzális háziszer gyermekápolásnál és háztartásban a legjobb lelkiismerettel ajánlható.

Egy doboz ára 30 és 75 fillér.

Rogátsy-féle borax-crém 1 K, borax-szappan 80 f, borax-pouder 1 K 20 f, borax-fogkrém 50 fillér.

ROGÁTSY KÁLMÁN drogériája, Budapest, VII. ker., Rákóczi-út 10. szám.

HOMOK — ARANY

A legjobb és legolcsóbb építőanyag a homokból cementtel vagy mészzel készült falazó téglák, tetőeset, járda és padlólap stb. Dr. Gaspary rendez. szerint előállítja. Dr. Gaspary kézi vagy erőháztára berendezett gépeivel vagy formáival a legkülönbözőbb árakban. A 228. számú ismereteli broszúra ingyen. Levelezés és nyomtatványok magyar nyelven. Leipzig Cementindustrie. Dr. Gaspary & Co. Marknastadt Leipzig mellett (Németország).

Os. és kir. adv. szállító :: porcellángyáros ::

Hüttl Tivadar Budapest, V., Dorottya-u. 14.

Bel- és porcellán, üveg és angol fayenceok. Legnagyobb választék étkező-, kávé-, teá- és mosó készletekben, háznál- és dísz tárgyakban. Saját porcellángyár Budapestben.

Legújabb képes árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve. Alapították 1854. évben.

Magyar ember csak magyar ásványvizet igyék!

Magyar ásványvíz forgalmi és kiviteli részv. társ. Budapest, V., Báthory-utca 5.

Kizárólag természetes magyar ásványgyógyvizet hozunk forgalomba.

Egy liter víz ára palackosera mellett:

Borszéki Boldizsár, idült gyomor- haj ellen	34 fill.	Baross, vesehaj ellen	28 fill.	Horgász, étvágygerjesztő	28 fill.
Borszéki Fokut, az ásványvízek királya, köcsvény ellen	28 c.	Borhegyi, húgyhajtó	28 c.	Kászoni-Fokut (Salutaris) jód	28 c.
Borszéki Kossuth, vérszegény- ség ellen	28 c.	Előpataki, sárgáság ellen	34 c.	lithiumtartalmu	28 c.
Bodoki Matild, alkális savanyvíz	28 c.	Felsőrákosi Mária, légszúrás ellen	28 c.	Répaty, égvényes ásványvíz	34 c.
		Hargitai, idült ital	28 c.	Szelely-Selters, idült gyomor- hajok ellen	28 c.
				Sztyokai, csukorbetegség ellen	34 c.

Kérdése meg az orvosát és megtudja, hogy a természetes ásványvíz gyógyhatása és kellemes íze össze nem hasonlítható a mesterséges ásványvizekkel.

Magyar ásványvizeinkkel a külföld majdnem összes gyógyvizeit pótolhatók. Tíz palackot már hához szállítunk!

SAUCZEK
CS. és kir. udv. PASZOPÁNY-GYÁR

BUDAPEST, V. SÜTŐ-5. EVANG. RMPON-ÉPÜST

OV és RETICULE CSAT
(TÁSKAZÁR) KÜLÖNLEGESSÉGEK NAGYBAN ÉS KICSINYBEN.

Telt kebel elérésére.

Szép kebel szerzés, ma már nem képrz titok a hölgyvilág előtt, a mióta a «Pillules Orientales» (keleti labdacok) valóban azon tulajdonságokkal bírnak, hogy a kebel kifejezetten, megszilárdítják és újalakítják, ép úgy a nyak és vállcsontok üregét megszilárdítják az által, hogy a kebelnek kecses teltségét kölcsönözik a nedvli, hogy a derékat kibővítenek. A keleti pillulák főleg keleti növénykivonatokból készülnek az ártalmas arzén-teljesen mentesek. Hatását nem szabad hasonló célú más külső vagy belső használatra szolgáló szerrel összetevésztetni. Egy több mint 20 évi eredmény a «Pillules Orientales» hírnevét megérdemeltte annyira, hogy egy a fiatal leányok, mint az asszonyok az egyedüli eszköze arra, hogy telt szilárd kebelre tegyen szert. Könnyű és dískré kezelés, tartós eredmény már 2 havi használat után. Egy üvegcse használati utasítással 8.43 kor., utasítást 0.75 kor. Főraktár Budapestben Török József VI., Király-utca 12. Prágában Fr. Wittek & Co. Wassergasse 19.

+Soványág.+

Szép telt alakot, gyönyörű kebel 6-8 hét alatt értheti el a törv. védett «Bisteria» nevű arany drémmel (Paris 1900, Bélna 1901, Berlin 1905) kiűntelt orientális erporának használata által. 30 fontnyi házas biztosítva. Ártaimallan. Felülleten realis, nem szedélgés. Sok elismeréssel. Dob-2 használati utasítással 2 marka. Postaiutványon v. utasvittel (portó külön) Egyeneses Institut D. Franz Steiner & Co Berlin 57. Königsplatzstrasse 66. Budapestben kapható: Török József. Király-u. 12.

HERZ EMMA
O. cs. és kir. Fensége József főherceg kamara szállója, Román királyi jubileum érem tulajdonosa. Grand Prix nagy aranyérme és keresztje. Kifüzetve országiparegyesület díszermével, továbbá London, Bécs, Budapest, Pés, Milánó, Bukarest stb. stb.

Első magyar aranyhímző telepe
Epest, Donk Ferenc-u. 17.
Ajánlatkés legújított 2 lytűvel, mindennemű arany, ezüst és selyemhímzések, különösen — ZASZLÓK. — szálalozalagok és templomi berendezések készítésére stb. Rajzokkal díjmentesen szolgál.

SZLIÁCS Zályom - meye. (Vasuti állomás). Felsőmagyarors. legelőreudó női

Furdője. A kontinens egyedüli vasas hőforrása. Az idény május 15-től szeptember végéig tart. A saját kezele alatt álló Hadványok-féle épületek hárszoportáján (két legmodernebbül berendezett, 120 lakosozóba magába foglaló szálloda, melyek közül a HUSFOL, 1902-ben teljesen újonnan lett felépítve, e házban lakik dr. Grünwald kir. tan., orvos és dr. Harzeg Irma a Tausler-Klinik v. orvosa is; egy család villa, egy étterem) a folyó éven is a következő kedvezmények nyerhetők: 1. Előidény május 15-től június 15-ig. 2. 40% árkedvezmény úgy az elő- mint az utóidény alatt. Lakásmegrendeléseket és mindenemti tudakozást azonnal elintézi a Hadványok-házak gondnoka: Korcsok Pál, Szliács.

A jelenkor legkiválóbb bőrfinomító találmánya a növényekből készült kristályszerű oxidálja és nem sárgulja, mint a zseiros szappanok. Ellenben fehérit, üdőt és bismosnyimkó változtatja. Kapható minden drogeriárban. Tróféadégy 50 f. a üvegdoboz 3 K szappan 1, pudr 1 K. Főrakt. Bp. Par. sz-utca 91.

KRISTALIN

LOHR MÀRIA Csipke-, vegyeszati tisztító és festészi intézete. Gyar: VIII., Baross-utca 85.

Főraktárak: IV., Eszk-út 6. VI., Andrássy-út 16. VIII., József-körút 2. IX., Csabvárd-9. V., Harmad-csüd-utca 3. VI., Teréz-körút 89.

**** Bealottt KRONFUSS. ****

BALATONFÜRED Gyógyhely és tengeri-fürdő Zala-megyében

Fürdőidény május 30-tól szeptember hó végéig.

JAVALLATOK: Szívbetegségek, érelmeszesedés, vérszegénység, görvolykór, csusz, köszvény, 2 bálhurut, idült obstruatio, máj- és lépbántalmak, asz, hajók és idegbántalmak.

GYÓGYESZKÖZÖK: Természetes, szénsavas fürdők. Sárv-, fenyő-, tó-, sárg- és légyfürdők. Ivókúra. Szórákzásról gondoskodva van. Gyógyterem, olvasóterem, sétáratok, árnyékos sétányok, lombos park, fenyvesliget, tiszta, napokint színelődelgés, henteink táncmulatság, sétacsalakázás, kirándulások, lawn-tennisz.

Vasuti állomások: Siófok és Veszprém. Az új Balatonmelléki vasut megnyel manóitri jögyek. — Lakásmegrendelések előlög beküldése mellett Lingl Valerian fürdő-igazgatóhoz intézendők. A Balaton-fürdői Ásványvíz, mely mint éterndi víz is ideá kedvelt. Széküldése a fürdőigazgatóság által történik. Prospektust kívánatra díjmentesen küld a fürdőigazgatóság.

MISTRAL.

NAGY ÜNNEPET ünnek május végén Franciaországban és az ünnep még bensőbb, még lelkesebb a déli részen; a természet csodás szépségeivel tündöklő földközi tengerpartok által övezett Provenceban, ahol a mithoszszal a görög és római emléken át kapcsolódik össze a középkor és a hol a Troubadourok lágy nyelve zengett.

Ritka ünnep! Élő költőnek ötvenedik évfordulóját ünnepli nemzete! Ki ez a boldog halandó, kit élte alkonnyan mint halhatatlant ünnepelnek?

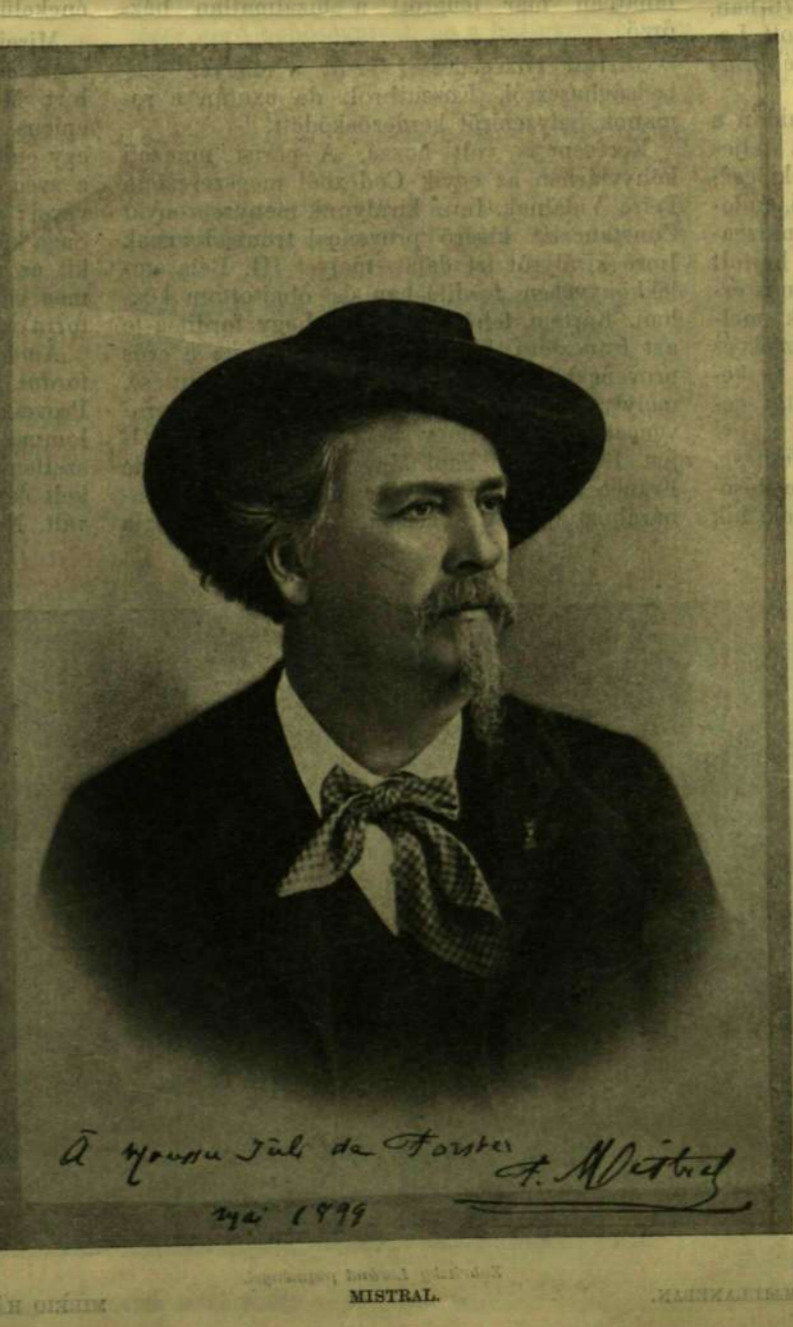
Mistral, a Provence költőkirálya. Neki emelnek Arlesben emléket, az egykori római forum és az ő epikai költészeti remekének, Mirèionak (franciaul Mirailennek) jubileumát ünneplik.

Meghatva és a lelki öröm által felmagasztalva fogadja Mistral a hódolat és szeretet megnyilvánulásait. Örömet és boldogságot azonban nem az ünneplés, hanem az a tudat okozza, hogy a mi előtte, mint ifjú előtt álomkép gyanánt lebegett: az valóságra vált. Ujjászületett Provenecnak elhanyagolt, lenézett, a nép alsó rétegeire szorítókozó nyelve és ujjászületett a nép, melyet hagyományainak, erkölceinek, szokásainak, mint az ösöktől reá háramlott szent örökségnek megbecsülésére való tanításával lelkes költők és írók: élükön Mistralral, nemzeti méltóságának polczára emeltek.

Mistral 1830 szeptember 8-án látta meg a napvilágot Maillanban, Arles-től, a régi gall Rómától, hol nagy Constantin császár is szeretett lakni, nem messze eső faluban. Gyermekévei itt folytak le, a birtokát művelő atyának patriarcalis házában és a nép fiaik között. Provence hagyományai, szokásai, erkölcei, a köznép által beszélt nyelv szeretete

annyra áthatottak a fiú lelkületét, hogy azok közép és jogi iskolai tanulmányai alatt sem halványultak el, sőt a provençal költők közt előkelő helyet elfoglaló egyik tanára művének olvasása végleg felébresztette benne azt a lelkes elhatározást, hogy életét népe és szülői nyelve felvirágoztatásának szentelje.

Abban az időben, midőn a császárság hatalma a francia köztársaságot a második alkalommal is letörte, kezdte Mistral annak a művének megírását, mely neki az örökhirt szerepte. Majd nyolcz évig tartott, míg lelke

álmaim életre keltette és 1859-ben Avignonban Mirèio című epikai költeményét provençal nyelven 12 énekek között tette.

Vajmi egyszerű ennek a műnek tárgya. Egy szegény kosárkötő fiának, Vinezenek és a Falabrego-bértanya (mas di Falabrego) gazdája szép leányának, Mirèionak szerelme. A leány, kinek szülői ellenzik a szegény fiúval való házasságot, titokban eltávozik az apai házból, hogy Santes-Maries templomába menjen könyörögni a három szent Mária-hoz, hol mint kedvese mondá, ha bánat éri, vigasztalást fog találni. Nem is csalódott. Craun, Provenecnak ezen puszta, köves síkságán át vezette ötét utja, melyen napszúrás éri és félholtan érkezik a bucsujáró helyre, hot a Szent Máriai látományai között halálos ágyához siető kedvesétől és szülőitől elbucszva, elnyeri az örökélet boldogságát.

Ámde Mistral ez egyszerű történetéből hatalmas művet alkotott. Leszállt népe szellemébe, annak multjába és megelevenítette mindazokat a változó sajátosságokat, melyeket hazájában a természet felmutat és mindazokat a tulajdonságokat, melyeket a néplelek magában rejt.

Műve egyszerre híressé tette. Lamartine Provence Homerjének nevezte őt. Más író azt mondja a műről, hogy abban «oly fényes, a lelket oly megragadó képek vannak, mint az Iliasban és az Odysseában.» Egyik kritikusa megjövendölte, hogy minden nyelvre le fogják fordítani. És csakugyan Mirèionak már 56 fordítása van részint — és legtöbb, mi természetes, — francziában, továbbá németben, magyarban, angolban, spanyolban, olaszban, lengyelben, románban, oroszban, svédben, csehben, sőt még a vakok számára való írásban is! Gounod, a francziák hírneves zeneszerzője pedig Mirèille című operájá által járult Mistral remekművének népszerűsítéséhez.

MISTRAL.

azonban bizonyára legkedvesebb és legkegyeltesebb Mistralnak az az emlék, mely anyjára vonatkozik. Meglepetésül mutatja be neki Mistral a könyvet és midőn a szerető anya azt kinyitja, a napsugár a könyv lapjaira oly vakító arany fényt vet, hogy édes anyját elkábitja. És ez a fény a szülői házból kiáradt az egész világra.

Nevezetessé váltak Ódája a Castalaniakhoz, az Ének a serlegről, a Grófnő című szatirikus költeménye, melyet az állami központosítás ellen irányzottak és így a kormányzati körökben különösen gyanusnak tekintettek. Második nagy műve «Calendan» című alatt 12 énekben 1867-ben jelent meg. Mig azonban Mireille a Crau, a Camargue-sziget, a Rhône Provencea, addig Calendan a hegyek, a tenger Provencea. Ez a költemény Cassis-halászhósteit ünnepli, ki az utolsó Beaux hercegnőt szereti s meg akarja szabadítani kalandor férjétől.

Az Arany Szigetek (lis Isclod'or) című költemény-gyűjteménye 1875-ben jelent meg. Ezt követte a pápák avignoni tartózkodásának idejéből való történetet tárgyzó költeménye «Nerto» című alatt. Majd kiadta bámulatos nagy művét, a provençal nyelv kincsárát: Le Trésor du Félibrige.

Tragédiát is írt, melynek hősnője Johanna, Nagy Lajos, magyar király öcsésének: Endrének felesége, ki közel 40 évig uralkodott Provence fölött. Ez a műve, mely 1890-ben jelent meg, teljesen ellentétes a magyar felfogással, mert a provençaliak Johannát büntetlennek tekintik Endre meggyilkolásában s mint a jóságos, szép Johanna él ma is a provençaliak kegyeltes és hálás emlékeztében.

A Rhonéról is írt Mistral nagy költői művet, mely 1897-ben jelent meg.

Azok a lelkes férfiak, kik a provençal nyelv megújítását és a népek történelmi multjához méltó felemelést célozták, véglegesen 1854-ben alakultak egyesületté, melyet mysticus szóval Félibrigenek neveztek el; önmaguknak pedig a féliber nevet adták. Ennek a szövetségnek nagymesterévé (capoulié) Mistralt 1876-ban, míg fiatal nejét a Montpellierben tartott Latin ünnepek alkalmával 1878-ban a Félibrige királynéjává választották.

A Félibrige erőteljes mozgalma, midőn a provençal nyelvnek a tersedéstől s a teljes elmerüléstől való megmentését tűzte ki célul, rövid idő alatt nemcsak nyelvészeti, tudományos, hanem társadalmi, nemzeti mozgalommá vált, mely kifejtette a tulságba hajtott centralizmussal szemben a provincialismus érdekeit és jogait és a vidéki központok mellett foglalt állást. De ezt félremagyarázták és a separatizmus vádját emelték ellene és keserűségekkel támasztottak Mistralnak, kitől pedig ily felfogás a legtávolabb állott.

Jellemzi álláspontját a szép kijelentése, mely az Arlesi provençal muzeum létesítésében ötöt támogatókra vonatkozott. «Azok, kik

MISTRAL ÉS NEJE KERTJÜKBEN.

iparkodnak velem a kis hazát dicsőíteni, a nagy haza dicsőségét munkálják.»

Mistralt személyesen épen 10 év előtt, 1899 május havában üdvözölhettem ősi fészkeben, a Maillane falu végén fekvő házában. Egyszerű emeletes villa, kis kerttel körülvéve, melyen áthaladva, a ház küszöbén egy nőtől épen kérdezősködni akarok, midőn egy kutya vállamon terem. Mistral fekete kutyája: Pani Perda (kenyérpusztító) fogadott ily barátság-talanul, min épen az élembe siető Mistral röstelkedett, kinek szavára a következő pillanathban már leugrott a bizalmatlan házőrző.

Mistral lelkesedéssel szolt a magyar szabadságharczról, Kossuthról, de azután a románok helyzetéről kérdezősködött.

Kéréssem is volt hozzá. A párisi nemzeti könyvtárban az egyik Codexből megszereztem Peire Vidalnak, Imre királyunk menyasszonyát Constanziát kísérő provençal troubadournak Imre királyról írt dalát, melyet III. Béla emlékkönyvében fordításban is óhajtottam közleni. Kértem tehát Mistralt, hogy fordítsa le azt francziára. Jellemző Mistralnak az ő erős provençal költői felfogására az a kijelentése, melylyel kért, hogy ne kívánjam tőle: a provençal költőtől, hogy más idiomában verseljen. Barátjához Paul Meyerhez, a Collège de France igazgatójához és a levéltári iskola tanárához ajánlott Párisba, ki szívesen fogja

Peire Vidal versét átfordítani, mit Meyer készséggel meg is tett.

Mistral, kinek sikerült népe nyelvét fel-emelni, nem felejtette azt sem el, hogy mily fontos a nemzet multját, gazdasági és társadalmi életét megőrkítő emlékeknek megmentése a folyton változó körülmények és az előhaladás nivelláló hatása elől, melyben maga a provençal nyelv is már majdnem elmerült.

A zürichi nemzeti muzeum lebegett szemei előtt. Megpendítette az eszmét s buzgó pártolók támogatása mellett megalósította azt az 1899-ben megnyitott «Museon Arlaten» által, mely Provence történetét és néprajzát igen becses tárgyak gyűjteményében tünteti fel.

Mistral, bár már majdnem 79 éves, ma is lankadatlan munkásságot fejt ki. Néhány hónal ezelőtt azonban aggódtak barátai, mert betegeskedett és a hírlapírók már a necrologokat készítették elő. Egyik barátja ekkor provençal verset intézett hozzá, hogy csafolja meg a hírt, mire a költő szintén versekben így válaszolt: «Egykoron, ha valaki beteg volt, azt mondták: Nos! egészségre pihenőt tart. Most kedvesem, ha csak kissé is ismertek vagyunk és ha csak náthánk van: egy kicsiny-ség, egy semmiség, ime valamennyi hírlap a halálharangot húzza és sirba tesznek bennünket még mielőtt végünket értük volna. Ezek a lapok! mily szép dolog!»

Párisban élő festőművész hazánkia, Zubriczky Loránd tavaly járt Maillane-ban, hol több képet festett. Ezek közül kettőt a párisi 1908. évi őszi Salonban állított ki. Egyiket az agg költő kertjéről, melyben az ő alakja is látható. A másik azt a házat ábrázolja, melyben Mireille, Provence földjének az a léánya lakott, «kinek homlokán bár csak az ifjúság fénye ragyog; bár nem volt sem arany diadémje, sem damaskusi köpenye, azt akarom, — így éneklí ötlet Mistral, — hogy dicsőségben oly magasan álljon, mint egy királyné s megvetett nyelvünk ötlet zengje, mert oh pásztorok és falvak lakói, mi csak nektek énekelünk!»

Mireille megnyerte e dicsőséget, de dicsőséget szerzett a megvetett nyelvnek és világ-hírt Mistralnak is, ki a mai időknek első epicus költője és a ki mellett jelenleg csak egy epicus lángszellem említhető és az is nő: a svéd Selma Lagerloef, ki szintén első művével: az 1891-ben megjelent Gaesta Berlings-Saga költeményével nyerte a hírnevet, ugyanaz, kit az upsalai egyetem azzal tüntetett ki, mire még eddig nem volt eset, hogy tiszteleti doktortá választotta meg.

Ámde most minden tekintet Mistral felé fordul. A világ mind a négy tájáról ünneplik Provençencan, Francziaországban, a világródalomnak azt a nagy költőt, ki által népének szelleme jutott kifejezésre, nyelve új életre kelt és ő maga népét jelképező eszménynyé vált. Nem a Petőfi által megénekelt költő, ki

kétségbeesve válik meg a világtól, hanem az eszméi győzelmét ünneplő költő, kire méltán illik Petőfi verse:

Neved ragyog, miként az ég
Csillagsugáros éjjelen;
Mely egykor árván hangozék,
Bámulja lantod a jelen.

F. Gy.

ÉLETKEDV.

Az Anakreoni Dalokból.

Virággal, ifjúsággal
Tündöklőn elborítva,
Mit kaczerkódtok mégis
A rettentő halállal?
Jön az, jön az, S ha nem jön,
Hát mi megyünk elébe...
De addig is, míg egyszer
Kemény tusára szállunk
A zörgő csontlegénynyel,
És ökle erejétől
Gerinczünk összeroppan:
Itt a napfényes élet,
A küzdelmek világa,
A viharos hegyormok,
A rózsás földi mámor,
S tengernyi álom, eszme,
Melyért gyönyör csatázní.

Vagytok! Nem tudtok élni.
Csak sírtok, nyöszörögtek
És gyáva lemondással
Borongtok a homályban,
Miközben elfeledtek
Örülni, felrepülni.

Nevem öreg legény már,
De vérem mindhalálig
Égő dacz, lázadás lesz,
És míg ti nyomorultan
Bujkátkok lenn az árnyban:
Én emelt fővel járok
A lejtők meredélyén,
És hittet nézek vissza
Az orrok magasára,
Hol diadalmasan leng
Az élet lobogója!

Eh, bambák és bolondok

Endrődi Sándor.

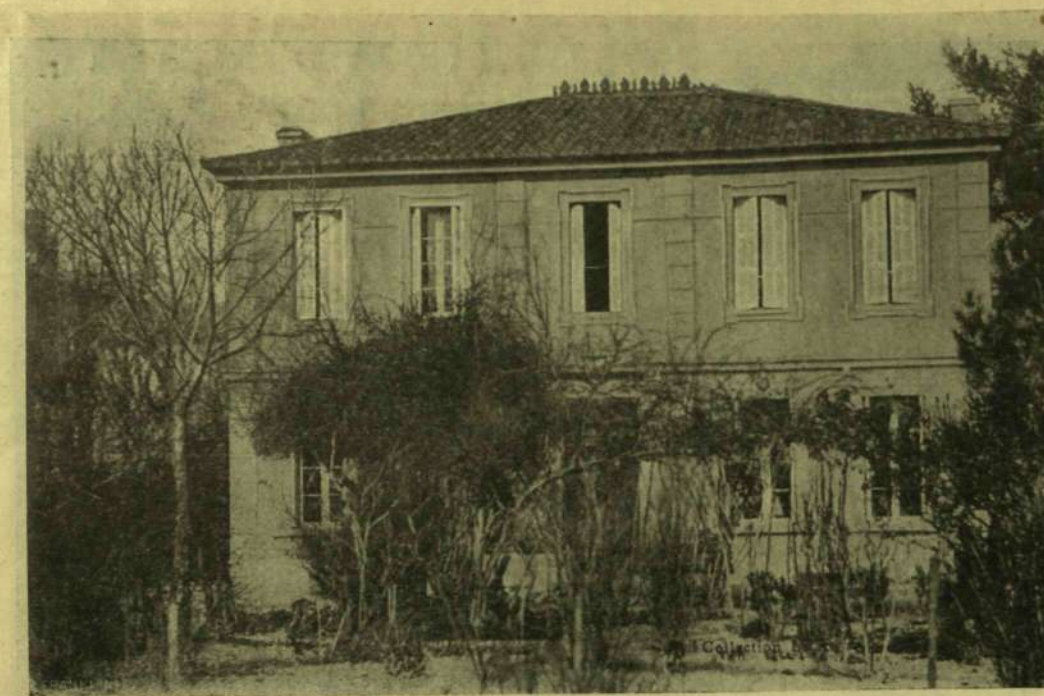
CHARON.

A Schelden láttam. Álltunk mozdulatlan
Tíz oceáni, csüggedt nap után.
Ködkoporsó fölöttem és alattam,
A hajócsengő kongott szakadatlan,
Sirályhad ritt az árboz oszlopán.

Közel a föld. De partra nem mehettünk,
Az apály mind elszívta a vizet.
A ködön át nem virradt meg felettünk,
Hajnalórán alkony lakói lettünk;
E nappalból a napfény elveszett.

És jött... Hollandi hajósok ruhája
Borította meggyörnyedt természet
Fekete sapka húzva homlokára,
Beléfujt olykor egy bús tombitába
Jöttét a vak ködbe jelezve szét.

Dereglén állott; a vitorla vászna
Mintha a ködből duzzadt volna ki,
Álomnak tünt csak mozdulatlan szárnya,
Jött a hajó, oly csöndben, mintha állna.
...Csak olykor a kürtbúgást hallani.

MISTRAL HÁZA MAILLANEBAN.

A hajón árnyak gyászos gomolygaja,
Mindnyájukat mély, néma köd fedé.
A lendületen áron átsuhanva
Beléveszték a hajnal-alkonyatba
És eltűntek a sejtett part felé.

Pásztor Árpád.

A FEKETE VÁROS.

REGÉNY.

(Folytatás.)

Irta MIKSZÁTH KÁLMÁN.

Befogtak, kifogtak, átfogtak, a mi mind gyönyörködött látvány a lókultusz országában, a született huszárok és kocsisok szemében. Ki tudja, meddig tartott volna a rögtönzött vásár ezer apró bohóságával, ha a házigazda el nem szólítja, hogy: «most pedig már lássunk a közügyekhez», mire a született huszárok, kocsisok és kártyások egy karikacsapásra átvedlenek komoly tekintetes karokká és rendekké.

Görgey ugyanis a bátyját, Jánost várta, de miután ekkorág sem jött, nem akarta az értekezlet ebéd utánra halasztani (tisza fejekezhez akart beszélni). A nagytermet ezalatt átalakították, kihordván a kártya-asztalokat, padokat rögtönöztek helyükre. Csak a középső zöld posztós asztal maradt a helyén. E körül telepedtek le a «négylovas» familiák. A többiek is elfoglalván helyeiket a padokon, Görgey rövid

szavakkal üdvözölte az egybegyűlteket, kik telen-fagyban megjelentek az ő hívó szavára s kiket meleg szeretettel fogadott, mint vendégeit, most azonban arra kéri, hogy ne tekintsek őt házigazdájuknak, gondolják el az ő kedvéért, hogy semleges területen tanácskoznak, vegyék úgy, hogy nem vendégei.

— Mi az ördög? — lepődött meg hangosan az egyik Abhortis. — No, azt bizony nem tesszük.

— Hohó! — morogta Monoky Ferencz.

— Csak arra a félórára, a meddig a konferencia tart, — tette hozzá az alispán, némi derültséget keltve.

— Az már más.

Egyben indítványozta az alispán, hogy a praesidiumot foglalja el Luzsénszky Péter uram.

— Miért nem az alispán? — mozgolódtak néhányan. — Hiszen ő a vármegye feje.

Az alispán közbeszólt és ámbár mosolygott, mégis baljóslatú volt, a mit mondott s lehangoló érzeteket keltett.

— Megengedem, de épen azért kezdjünk a dologhoz így. Mert bizony mondom kegyelmeiteknek, hogy előbbvaló most fejet cserélni, mint lovat vagy egyebet. Kezdjük hát el a kicsesrést apródonként. Úljön csak felülre, bátyám uram! Úgy tudom, kegyelmed itt a legöregebb.

A nyolczvan éves Luzsénszky bizcentett a kedves galambfehér fejével.

— Nem vagyok én még öreg, — ellentété vidáman, — csak épen az van benne, hogy a legrégibb idő óta tartózkodom itt ezen a rozsz planetán. De ha mégis így parancsolja a Vizez ispány uram, hát engedelmeselek.

Ezzel beült a díszes karosszékebe, melynek támlányából két aranyozott hegyű lándzsa nyúlt ki, de nem lett volna magyar ember Luzsénszky Péter, ha dizezió nélkül tül meg a helyét, pedig hát ki lehetne akkor még magyar ember, ha a hús sebbel borított agastyán se volna az? Rágyujtott tehát a következő ősi elnöki megnyitóra:

— Nemzetes és vitézlő nemes társaim! Európa kereszténységének végörző serege! A Thökoly-háborúk idején egy zászló alatt szolgáltam vala a pogánysággal, a kik egyébiránt derék ellenség voltak, nagy kár, hogy immár elfogytak. Volt ezek közt egy jó vitéz barátom, Hamen bég, a kit úgy szerettem, mintha testvérem lett volna. Ez mondta nekem egy-

MISTRAL KERTJE MAILLANEBAN.

Zubriczky Loránd festményei.

MIREIO HÁZA MAILLANEBAN.

MISTRAL MAILLANEI HÁZA ELŐTT.

A FŐHERCEGI PÁR A FELAVATÓ ÜNNEPÉLYÉN.

szer, midőn mindenfelől beszélgettünk: «Ti magyarok és keresztények okosabbaknak tartjátok magatokat nálunknál, pedig ti vagytok a legostobább emberek.» «Miért?» — kérdeztem Hamen bégtől. — «Azért, — mondá ő — mert ha ti valakit meg akartok tisztelni a lakomáitoknál, hát a legsunyább, legöregebb asszony mellé ültetitek, holott a legszebb és legfiatalabb odaliszk mellett esik a legjobb, legesiklandozóbb ülés.» (Élénk derűtlenség.) Igazat kellett adnom Hamen bégnak, kinek mondása eszembe jön most, magamon tapasztalva egy másik ilyen különös szokásunkat, hogy a legkomolyabb, néha főbenjáró értekezleteink vezetésére rendszerint a leggyámoltalabb, szellemi erejükben is megrokkant öreg embereket ültetjük az elnöki székbe. (Zajos ellenmondások.) Nem tudom, mi lesz a mai értekezlet tárgya, de gondolom, hogy Vicsze Ispány urának nagy és fontos oka lehet, ha minket ilyen időben járhatatlan utakon mozditott ki csendes téli odvainkból. És bár csekélynek tartom magamat a tiszthez, mégis mert nemzeti szokás, elfoglalom a helyet, melyet nem érdemeim szereztek, de csupán öregségem.

Egyetlen száj lett az egész gyülekezet s dőlt ki belőle a Vivát. Egy patvariás diák behozta e közben az alispán reznes kardját, meg egy kis fadóbozt, de csak a dobozt vette át s letette maga elé a zöld asztalra, a kardot ellenben nem kötötte fel, visszaküldé.

Erre felállt s lassú, nyugodt hangon, chronologiai sorrendben előadta, miképen keletkezett apró mustármagból a vármegye és a löcsei nagyképű tanács közt az egyenetlenkedés, miként mérgeződött el apránként izzó gyűlöletté a megyei nemesek és a városi polgárok érintkezésében. Esetelte a személyes torzalkodást is a löcsei bíróval, mely később őt, szólót, erős lelki felindulásában egy sajnálatos tette ragadta ennek a most folyó esztendőnek első napján, a mint talán hírből már hallották is.

— Tudjuk, hallottuk, — felelték innen-onnan.

Nem akarok mentegetőzni kegyelmetek előtt, — folytató, — mert nem bírám. Főkép Isten elé terjesztem ügyemet, őt a legkönynyebb a védekezésem, mert ő adta ingerlékeny természetemet. Egyszerűen a tényeket sorolom elő, hogy azokból levonjam a következtetéseket. Löcse városa, a mint az előre látható

volt, nem vehette közömbösen a megtörtént szerencsétlenséget, melyet szívemből szánok bánok, sőt annyira érzékenyen vette, hogy ez már meghaladja a természetes határokat. A helyett, hogy a felsőbb hatóságoknál emelt volna panaszt, ő maga akar bíraskodni. Én pillanatnyi fölhevülésben estem bűnébe, ők a fölhevülésnek ezt a pillanatát mesterségesen akarják fentartani. A bosszút lihegő városi tanács az ősnémetek borzalmas, sőtét eszközeihez nyúlt, levágatta a bíró kezét és csak aztán fogja eltemetni teste mellé, miután velem végeztek; addig mindig inteni fog nekik a közszemlére kitétt, bebalzsamozott kéz, hogy még üres, hogy még nincs benne a válasz, mely a megtorlástól visz hírt a föld alá. — a porladó test-törzsnek . . .

Szavának szárnya támadt, szemei lázban égtek, arca ellenben egyre fehérebb lett, s a tömegben nyugtalan hullámzás támadt. Horvátszky Dávid felkiáltott:

— Eb ijed meg a szásztól!

— Hogy mennyire körültekintő a tanács, az

TÓT LÁNYOK A FŐHERCEGI PÁR FOGADTATÁSÁN.

A PÖSTYÉNI KATONATISZTI GYÓGYPAVILLON FÖLAVATÁSA. — Jelfy Gyula félvételei.

a rendelete mutatja, mellyel a bosszuállás gondolatát bele vitte a lakosság legszelebb rétegeibe, gyászruhák viselését tévén kötelezővé . . .

— Valóságos fekete város, mint a mesékben — dűnyögte Kiss Jób — tegnap mentem arra, mikor a bíró-választás folyt, a nép künn volt az utcákon gyászöntözökben.

— Majd elkopik az a fekete ruha, — vélte Sváby uram. — Láttam már én karón varjút.

Abhortis Sándor megrázta a hatalmas ök-leit fenyegetően:

— A fekete városból könnyen csinálunk piros várost, ha ugyan vér folyik a szászban és nem aludtej.

Az elnök elégedetlen fejcsóválással követelte a csendet.

— Ugyan ugyan! Hát hallgassuk meg viczeispány uramat. Minek raknak kegyelmetek holmi mellékleteket az előterjesztéséhez? Elég erős ember ő ahhoz, hogy bele tegye, a mi bele való.

Erre csakugyan megszegyenelték magukat és Görgey tovább mehetett egy mondattal.

— Ilyen körülmények közt, tisztelt értekezlet, könnyen föltehető, sőt valószínű, hogy engem előbb-utóbb valamely rendkívüli baleset ér.

— No azt szeretnénk mi látni — süvített közbe egy eles hang.

— Épen ez az — folytatta Görgey arra felé tekintve, a honnan a kiáltás jött — épen ez az, a mit a legerősebb indoknak tartok ahhoz a lépéshez, melyre elhatároztam magamat. Ha Löcse városa megtorolja rajtam a sérelmet, a mely bírójában érte, pedig alkalmasint megtorolja, a tekintetes vármegye sem lehet alábbvaló, majd a városon torolja meg a sérelmet, mely alispánjában érte. Kérdem most, hova fog mindez vezetni, tisztelt értekezlet? Kivált ha aztán is folytatódik, mivelhogy a nagyobbra fölpiszkált tüzek nehezebben aluszhatnak el, mint a kisebbek. Szomorú tapasztalataim vannak erre nézve a családi krónikákból, a vizsákyokadások, melyek a Berzeviczyek és Görgeyek közt folytak az Árpád-korban s a melyekben mind a két család elgyengült. Ám ez csak két család volt! De mi lesz, ha egy vármegye és egy hatalmas város tülekednek? Mintha már nem lenne elég rom és elég pusztulás ebben a szegény országban. Ilyen esetekben nem szabad

az embernek elveszteni a hideg eszét s praeventive kell menteni, a mit lehet. Én mindenekelőtt a vármegyét mentem, olyan helyzetbe akarván azt hozni, hogy ne legyen sorsomhoz semmi köze. Vagyis ezzel leteszem alispáni hivatalomat és átadom a vármegye pecsétjét további rendelkezésre előlülő Luzsénszky Péter uramnak.

Ohó! Hohó! Leirhatatlan chaos támadt. Néhányan felugráltak. Düh, ingerültség, ellágyulás, aggodalom, tünődés rajzolódt az arczokra. Luzsénszky visszatolta a neki nyújtott dobozt, melyben a megye pecsétje volt. Összeeseng ez a nemesség, mintha egy nehéz kő hurhant volna egy czimbalomra, minden hurja nyög, kong, rezdül. Nem lehet az! No csak az kellene még! Vonja vissza!

Felpattant erre, mint a megsebzett tigris, Draveczy Imre kevés szavú, de nagy tekintélyű primipilus s a lassan helyre állított fegyelem közt mondá a következőket:

— Nem osztom az előttem szóló érdemes alispán úr szavait s ha osztanám is az eszen-mel, nem osztthatom szivemmel és a lovagiasság érzésével. Ő kegyelme a megyei nemesség érdekeinek buzgó szolgálatában megengedem elhírtelenkedve cselekszik, de mi értünk háborog fel akkora hullámokban indulatja. A mi bosszankodásunk nevelti az ő haragját a kitörésig, ha nem lett volna a mi élünkön, talán meg sem érinti ujjával azt a végzetes puszkakaszt s most ő, a ki előttünk járt, mikor ezt elkövette, azt kívánja, hogy mi ne legyünk a háta mögött, mikor ezért a veszedelem környékezi. Nem oda Buda, tekintetes vitéző uraim. Ha viczeispány uram nemes ember tud lenni, a ki elszakítja magát mi tőlünk, hogy a gondjaiban ne kelljen osztozkodnunk, engedje meg, hogy mi is nemes emberek maradjunk, a kik az ő háta mögül el nem mozdulunk. Gondolják meg kegyelmeitek és gondolja meg ő is, hogy milyen dicstelenség lenne ránk nézve, ha őt magára hagyva, mintegy a saját fejünket eleve vágjuk le, mert az a löcseieknek nem tetszik. Ám jöjjön, a minek jönnie kell, de én ezt a lemondást nem fogadom el, s ha nemes atyámiai elfogadnák, Isten engem úgy segéljen, legottan kiköltözködném ebből a megyéből és elvitelném innen poraik-

IZABELLA FŐHERCEGNŐ CERCELET TART.

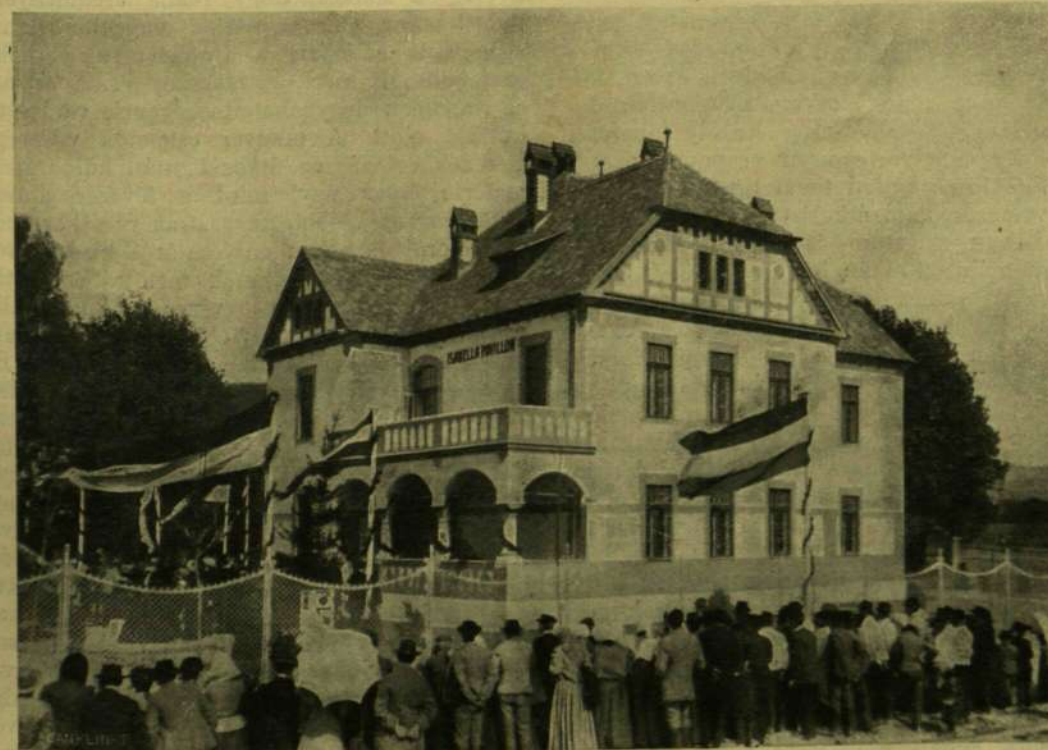
ban őseimet is, a kik itt többé nem tudnának pihenni.

Lelkes eljenzugás követte szavait. Éljen Draveczy! Éljen Görgey!

— Egy halálunk, egy alispánunk! — kiáltott fel Monoky, mire megint új vivatozás tört ki, a mint ez már szokás a gyülekezetekben.

Görgey kemény arczvonalai láthatólag meglágyultak és szemeinek szapora pislogása azt jelentette, hogy alattuk valahonnan könnyek kíváncznak fel s azok az a szemgolyók gyors forgatásával igyekeznek visszatolni.

— Köszönöm hűség ragaszkodásukat, — mondá lassú, tompa, eleinte szinte reszkető hangon, — örökös büszkeségem ez, de tegyenek le kérem erről a gondolatról, mely kivihetetlen. Én nem kormányozhatom többé a vármegyét, mert erre nézve Löcsein kellene laknom, a hol a megyeházát van, már pedig minden józan ember láthatja, hogy ez nem áll módomban, csak ha hadakkal állitanék be, a mihez pedig királyi engedély kellenék, no meg hadak.

A KATONATISZTI GYÓGYPAVILLON.

A PÖSTYÉNI KATONATISZTI GYÓGYPAVILLON FELAVATÁSA. — Jelfy Gyula félvételei.

Elkedvetlenedő némaság állt be erre. A zöld asztal körül ülő potentátok egymásra néztek tanácstalanul és talán egyet gondoltak: hogy az alispánnak ebben igaza van; Löcsein a mérges burgerek legott elfognák, elpáholnák a szegény embert, talán börtönbe is vetnék (a milyen szemtelenek), úgy, hogy a nemességnek föl kellene kelnie a bandériumaival és izzé-porrá törni, fölperzselni, sőt bevetni Löcsét, hogy a tekintélyüket visszazerezzék, csakhogy abba beleszólna a császár is és lenne belőle olyan háború, hogy Isten a megmondhatója.

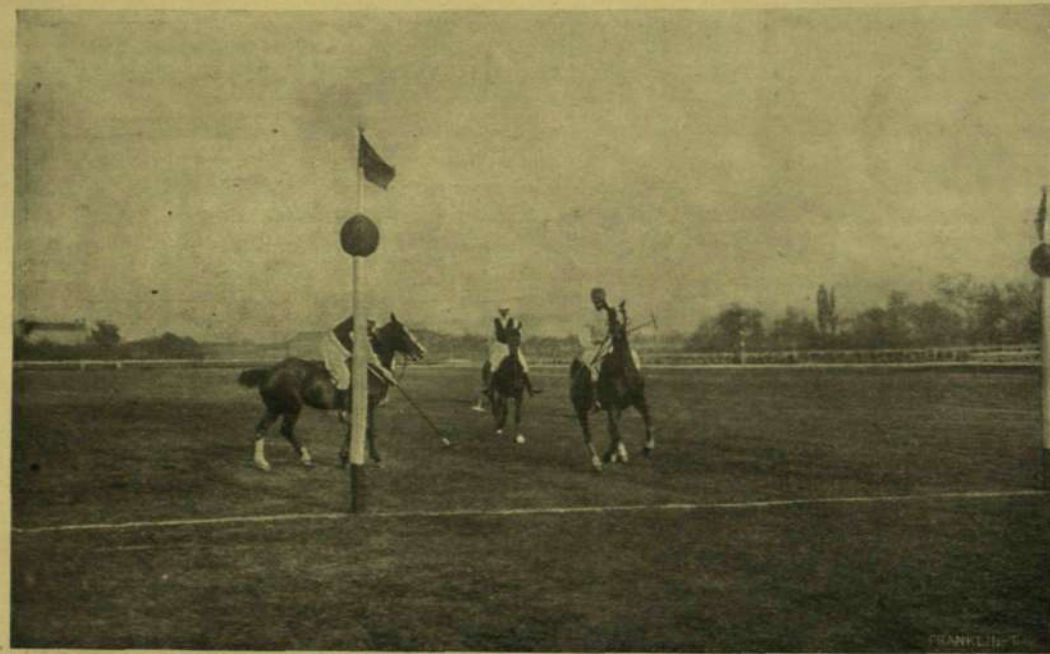
E kínos csöndben, míg a koponyákban ez főtt, egyszerre csak fölállt hátul a negyedik padban a kis Quendel. De bizony nem lehetett volna meglátni a sok széles hátú úr mögött, hát oldalbalökte a szomszédja, gradeczy Lányczy Ferencz uram, hogy álljon fel a padra, ha valami mondanivalója lehet még. Mire fűrgőn felugrott, megsimogatta kis kecskeszakállát és a kezében szorongó báránypőr sapkájával gesztikulálva, mintha legyeket kergetne el magától, így szólt:

— Megúntam már a sok beszédet, tekintetes nemes atyámiai, a mihez hozzájárul az is, hogy nálam már delet harangoztak, azaz hogy szeretnék már az ebédhez hozzájutni . . .

A megütődés és a megbotránkozás moraja kezdett jelentkezni, de ez csak annyiban hozta zavarba Quendel uramat, hogy elvesztette az előre kieszelt és kicsiszolt mondatait és bele-tévedt a hétköznapi, lengyelből és németből fordított kifejezéseibe.

— No, no, ne tessék rajtam nevetni. Én nem vagyok régi orátor, vagyok csak új nemes, új seprő, a ki jól sepri. Én kigondolom valami jót és elmondok rosztul, magok kigondolják valami rosztul és elmondanak jól. Itt fexik a kutya. Hát én elvágok disputát egy ajánlattal, hogy a tekintetes alispán úr maradjon és hogy hamarabb mehessünk ebédelni. Én Quendel Gáspár de Béla et Romhócz (és itt a mellére ütött paraszt göggel) fölépítek saját pénzemen itt Görögön egy megyeházat, a melyik úgy fogja hasonlítani löcseihez, mint a másik tojás az egyikhez, a mit tojta egy tyúk, és odaprezen-teletem azt örök időkre a téns vármegyének. Dixi, punctum.

(Folytatása következik.)

A TAVASZI PÓLÓ-VERSENYEKRŐL.

KATONATISZTEK PAVILLONJA A PÖSTYÉNI FÜRDŐBEN.

Pöstyénben már régi idő óta van katonai kórház, de mindeddig nem volt arra való hely, ahol katonatisztek, ha betegségeik ellen a világhírű fürdőben keresnek gyógyulást, megfelelő elszállásolást nyernének. Most végre közadakozásból fölépítették s közelebb már fel is avatták az új katonatiszti gyógy-pavillont. A főavatáson megjelent Frigyes főherceg nevével, Izabella főhercegnővel s két leányával. A főhercegi család annyival is melegebben érdeklődött az új intézmény iránt, mert nagy részben az ő művük, — gyűjtéssel, jótékony ünnepek rendezésével nagyban hozzájárultak a pavillonnra szükséges pénz előteremtéséhez. A nagyon czélszerűen berendezett pavillon már át van adva rendeltetésének.

AZ ASPERNI CSATA.

Ausztriában és Bécsben immár egy hét óta olyan történelmi ünnepségek folynak, melyeknek egyes vonatkozásai mélyen belenyúlnak a magyar történelem múltszázadeleji viszonyába. Az asperni csata századik évfordulója körül forognak ugyanis ezek az ünnepségek, melyeknek áldozati tűzeit mostan olyan helyről is élesztgetik, mint a bécsi udvar, mely száz év előtt is legközelebb volt érdekelve a körülötte végbemenő küzdelmek eredményeiben. A magyarságot ebben a történelmi eseményben a szövetségstárs szerepe kapcsolja össze az ünneplő dinasztiaival és az ünneplő osztrákokkal. Fél század lefolyása alatt másodszer mentette meg a nemzetet a Habsburg-trónt azzal a lovagiasággal jóval túlmenő hűségével, hogy mikor Ausztria körül a legvéresebb hullámok csapkodtak, szolidárisan jelentette magát a birodalom érdekeivel és bátran sikra szállott azoknak védelmére.

A Napoleon elleni hadjáratokban magyar-osztrák részről, a hadsereg szervezetében és számbeli összeállításában a döntő szerepet állandóan a magyarság vitte. Sem az osztrák, sem a többi nemzetiségek, megközelítőleg sem adták azt a jelentékeny vér és anyagi áldozatot, melylyel a magyarság ezekben a hadjáratokban részt vett s úgyszólván mindenét kockáztatta, hogy a dinasztiaát a megaláztatástól és hatalmi pozíciójának elvesztésétől megmenthesse. A maga valódi értéke szerint becsülte meg aztán Napoleon a magyarságnak ezt a nélkülözhetetlen erőszót 1809 május 15-én, midőn a Bécsből szétküldött proklamációiban egyenesen a Habsburgoktól való elszakadásra és a független magyar királyság megalapítására hívta fel a nemzetet.

Az asperni csatának ez a fontos történelmi okmány a legnevezetesebb előzménye. Arról volt szó, hogy a nemzet ki mellé álljon és a maga erejének döntő súlyát melyik oldalra vesse a mérlegbe. Ha enged a Napoleon csá-

bitásainak, pár hónap múlva francia protektorátus alatt, kétségtelenül megalakul az új magyar királyság és Ausztria, valamint a Habsburg-dinasztia végképen eltűnik az európai hatalmak sorából. A wagrami csata bizonyította legjobban, hogy a dinasztiaát még a magyarok szövetsége mellett is milyen súlyos válságok elé lehet állítani, lát még ha a magyarság erejében kifejezésre jutó hatalmas erőtevényt is ellene lehetett volna állítani. Napoleon proklamációinak azonban nem volt semmi hatásuk. A nemzet a maga hivatását a trón védelmében kereste s oda sorakoztatta összes erőt az 1809 július 5-én végbemenő wagrami ütközet napjára.

Az asperni csata jelentősége ebben a történelmi világításban jut leghívebb kifejezésre. Ferenc császár azt hitte, hogy az 1809-ik év alkalmasnak ígérkezik a Napoleonnal való leszámolásra s Károly főherceg vezetése alatt nagy hadsereget állított ki ellene. A magyar-osztrák hadsereg diadallal tört be Bajorországba és a diadal reményében haladt előre Regensburg irányában. A helyzet azonban itt rövid idő alatt megváltozik. Mikor az osztrákok Regensburg vidékére értek és Eckmühl-nél állást foglaltak, már jelen van Napoleon is s ő vezeti a támadást. A harc aránylag rövid idő alatt eldőlt. Károly főherceg kénytelen volt nagy kerülővel a cseh határra és onnan a Duna balpartján Morvamezőre lehúzódnai, miközben Napoleon az előtte nyitva álló úton, május 13-ikán bevonul Bécsbe és Schönbrunnba teszi át hadiszállását.

A magyarok elszakadására kibocsátott proklamációk eredménytelen elhangzása után a hadműveletek újból megkezdődnek és az Alsó-Ausztriában húzódo Morvamező pontjain helyezkedik el a két hadsereg. Károly főherceg már előbb elhelyezte itten csapatait. Napoleonnak is arra kellett tehát törekednie, hogy a Morvamezőre való átkelést biztosítsa. Ennélfogva Lobau szigetére és innen a Duna balpartjára május 20-ikán hidakat veretett, aztán a Massena, Lannes és Bessières hadtesteit előre küldötte azzal a feladattal, hogy az Aspern és Esslingen között összefüggő területet megszállják. Ez történt május 20-ikán éjjel és május 21-ikén kora reggel. A francia haderő harmincz-harminczöt ezer embert számlált. Május 21-ikén Károly főherceg körülbelül száz ezer embert vezetett a francia hadállás ellen. Először az Aspern körül álló Massenát támadta meg.

A harc csakhamar az egész vonalon kifejlődött. Helyenként olyan jelenetek újultak meg, mint a régi hadviselés korában. Minden helyet szuronyral és puskatussal kellett elfoglalni s különösen a községben olyan véres utcai harc fejlődött ki, hogy a katonáknak kénytelen volt egymással kelnők s szinte birkózás árán a francziákat a községből kiűzniök. Ot erős roham után, melyben mind a két részről ezren és ezren hullottak el, estefelé végre sikerült a magyar-osztrák sereg-

nek a francziákat Aspernből kiszorítani. A győzelem ugyan magyar-osztrák részen volt, de a május 21-iki csata nem volt döntő jellegű, minélfogva másnap tovább kellett folytatni. Az osztrák hadsereg támadó műveletei ezzel a nappal aztán meg is szüntek, mert május 22-ikén már Napoleon a támadó fél s ő indítja meg az osztrák hadállás ellen a Massena és Lannes hadtesteit.

A francziákat a május 21-iki harcban még az a baleset is érte, hogy az áradó Duna hullámai a visszavonulásukra szolgáló és a Lobau szigetére vezető nagy hidat elsodorta. Az új folyamán Napoleon helyreállította azonban az összeköttetést s a hirtelen vert dunai hidon harmincz ezer embert még átszállított. A francia hadsereg támadó műveletei május 22-én a magyar-osztrák felállítás balszárnyára és az Aspern és Esslingen között húzódo hadállás centrumának megbontására irányultak. A centrum ellen intézett támadás végrehajtásával Lannes hadteste volt megbízva és a francia gyalogság a tüzéség ágyútüzének oltalma alatt olyan erővel tört be az ellenséges hadállás centrumába, hogy már a győzelem reménye kecsgettette a francziákat, midőn a magyar-osztrák hadsereg utolsó erőfeszítéssel rávetette magát Lannes hadtestére. Károly főherceg már előbb felismerte a harc válságos helyzetét s maga ragadta a zászlót kezébe, melylyel katonáit végső rohamra buzdította. A mellette levő Zách nevű magyar ezred, a főherceg példáján lelkesedve, olyan vakmerőséggel hajtotta aztán végre a rohamot, hogy a francziák kénytelenek voltak Esslingeni hadállásaikba visszavonulni. Ezen a ponton a küzdelem azonban eldöntetlen maradt.

Nagyobb eredményt ért el Károly főherceg a balszárnyon, mely Asperne támaszkodott és Massena hadtestével volt elfoglalva. A francziák ugyan visszafoglalták Aspernt, de tartalékok már nem lévén, nem tudták az előre törő magyar-osztrák csapatok rohamait visszaverni. Lassú hátrálás közben kivonultak tehát a községből, miközben az osztrák tüzéség a magaslatokat megszállva, délkeleti irányban a francia balszárnyra és középhádra bocsátotta golyóit. Napoleon eredménytelennek látta a küzdelmet, ennélfogva elrendelte a visszavonulást, mely a Lobau szigetére vívó hidon a Massena ügyes és bátor magatartása folytán olyan kitünően sikerült, hogy a kedvezőtlen viszonyok ellenére is a francziák aránylag keveset veszítettek. Az asperni csata ezzel véget ért, ezuttal is döntő eredmény nélkül. Pedig a veszteségek száma mindkét részen rendkívüli volt. A két napos harcban a magyar-osztrák hadsereg huszonnyolcz ezer embert veszített, a francziák veszteségét harmincz ezer körül állapították meg.

Károly főherceg az asperni csatát megnyerte, a nélkül, hogy reális eredményeket tudott volna elérni. Sokkal nagyobb jelentősége volt azonban a győzelemnek erkölcsi szempontból, mert az asperni csata oszlata el Napoleon legyőzhetetlenségének varázsát a külföld előtt. A magyar csapatok vitéségét Ferenc császár az ütközet után külön is elismerte, épen úgy, mint a fővezér, Károly főherceg és később az osztrák vezérkar, mely az asperni és esslingeni csatáról kiadott közleményeiben szükségesnek tartotta ezt a történelmi tényt még egyszer dokumentálni. A Zách-ezred a Lannes ellen vezetett rohamban tüntette ki magát, a 31-ik számú Benyovszky-ezred pedig Aspernnél hősielkedett.

Érdekes epizódja volt magyar szempontból még az az epizód, mely egy francia véres hadosztály és a 28-ik számú Mecséry magyar gyalogezred három zászlóalja között ment végbe a május 22-iki roham alkalmával. A francia vértéseknek az volt ugyanis a feladata, hogy az Esslingen mellett álló második és negyedik számú magyar-osztrák hadtest térékzére rohamot intézzenek. Mecséry ezredes három zászlóaljjal azonban gyorsan megindult a térékzök kitöltésére s épen akkor ért ezéljához, mikor a négy ezredből álló vértés hadosztály már felkészült a roham végrehajtására. Mecséry zászlóaljnainak zárkózott formációja és a legénység rendületlen magatartása annyira meglepte a francziákat, hogy azt hitték, az ezred meg akarja adni magát,

Néhány tiszt előrelovagolt ekkor és a fegyverek letételére szólította fel a magyarokat, mire az első sorból sortüz dördült el, a bakák pedig a francziák után kiáltották:

— Vigyétek magatokkal emlékül.
Egy Kohut nevű tizedes pedig kitört a sorból és az egyik vértésistét leszúrta. A vértés hadosztály ezek után megkezdte a rohamot, de eredménytelenül. A Mecséry-ezred olyan kemény tüzzel fogadta a hadosztályt, hogy a magyar bakák puskatüze elől tetemes veszteséggel kénytelen volt visszavonulni, miközben egy ezred magyar huszár hátba fogta a vértéseket és a gyalogság tüzétől támogatva, alig félóra alatt teljesen szétszórta. Az esslingeni francia visszavonulásnak ez az epizód egyébként egyik jelentékeny mozzanatát alkotta.

MRS. CROWN ELUTAZOTT.

Elbeszélés.

Irta Erdős Renéc.

— Mrs. Crown elutazott, — mondta a szobaleány jelentőségteljesen, mikor bementem az ebédlőbe.

Vállalt vontam. Valóban, az én tányérom mellett levő hely üres volt. Csak egy kis ibolyacsokor állt ott a teríték helyén, egy egészen friss kis ibolyacsokor, szalaggal átkötve, egy pohárban.

— Mrs. Crown az ön számára hagyta itt az ibolyát, — mondta a szobaleány és nevetett.

Meglepődtem.
— Az én számomra? Mi oka lehetett erre?
— Azt mondta, hogy miután ön annyira rokonszenvezett vele...

Elvörösödtem és a társnőmre néztem, a ki velem szemben ült s a kinek a szelíd, meleg tekintete megint csak azzal a kis szomorú szemrehányással pihent rajtam, a mivel mindég találkozom, ha valami helytelen dolgot cselekszem.

Ez a pillantás azt mondta:
— Látja, már megint igazságtalan volt!
— Igen, megint, mint annyiszor, megint csak igazságtalan voltam.

Ijedten néztem a kis ibolyacsokorra. Jó Isten, mit kezdjek vele? Ez Mrs. Crown ajánlása, azé a Mrs. Crowné, a kit én két hónapon keresztül, a míg mellettem ült a table d'hôte-nál, a legkíméletlenebbül bántottam, a kit, mihelyt megérkezett, úgyszólván lehetetlenné tettem. Mrs. Crown komikus alak lett, a kit, akármit mondott, titkon mindenki kinevetett — és miért?

Mikor ez az asszony megérkezett a hétélnöke és mellém ült az asztalhoz, nem ki-

GRÓF ANDRÁSSY GÉZA, A PÓLÓ-KLUB ELNÖKE, JOBBRA TÖLE GRÓF SZÉCHENYI LÁSZLÓ, BALRA GRÓF BETHLEN ISTVÁN.

fogásoltam rajta egyebet, csak hogy az arca sárga és szeplős és hogy a fogai nagyon kiállnak a szájából. De mikor beszélni kezdett és elmondta, hogy Firenzéből jön, a hol egy hónapig volt, hirtelen elkezdtem gyűlölni őt. Mrs. Crown Firenzéről kezdett mesélni, igen, és én kérdeztem őt, volt-e fönn a Vincigliát-ban, látta-e az én kedves cipruserdőmet oda-fenn? És járt-e a settignanói halmokon? Azok egyikén nem látott-e egy nagy kék villát, előtte két óriási magnoliát? Nem látott-e egy kis babérfás utat, a mi a villához visz? Két okos, kedves kökutyát, a melyek a kapubélyánon ülnek és néznek figyelmesen a Villa Soretino felé?

Nem, Mrs. Crown mindezekből nem látott semmit. Sőt kerekén kijelentette, hogy neki Firenze színes szép környéke egyáltalán nem tetszett. Fiesole egy otromba, kopár hegyhát, sokkal szebbek a svájcei hegyek, stb.

— Hát jól van, — mondtam, — de Firenze, a város, csak tetszett? A paloták, a régi paloták? A Strozzi-, a Pitti-, a Medicsi-paloták, a Palazzo Vecchio?

— Bizony! — rázkódott meg Mrs. Crown, — ne is beszéljen róla! Ezek a fekete nagy kövek! Ezek a komor faadok! Ezek a halotti sötét kapualjak. Én nem értem, mért szeretik őket. Mi van ezeken szép. Én borzalmasaknak

találtam őket. Ki mondja, hogy én nem vagyok türelmes?

Nem szóltam többet hozzá. De ő folytatta. Leplezetlen őszinteséggel elmondta, hogy nem tetszettek neki a Santa Croce kápolnája nem tettek rá azt a hatást, a mit várt tőlük.

— Az ember ezekről a dolgokról annyit olvas előre, — mondta, — és a mikor aztán a közelükbe jut, nem elégül ki a várakozása.

Most már tombolt bennem az ingerültség. Odafordultam hozzá és azt mondtam neki:

— Ön ugyebár Californiából jött?
Melletem valaki elnevette magát, de Mrs. Crown nem vette észre.

— Igen, — felelte nyájasan.
Ekkor azt akartam mondani:

— Nos, önnek kár volt eljönni Californiából. Vagy ehhez hasonlót. De a szemem megint a társnóm rémült, óvó tekintetével találkozott és én mérsékeltem magam. Nem szóltam semmit.

De a többieknek, e csufondáros table d'hote népségnek, ez elég volt.

— Vajjon ez is Californiából jött? — kérdezték egy-egy ujjonnan érkezettre.

Vagy leült valamelyik fáradtan és szólt:

— Ah, Californiából jöttem.
Nem emlékeztek egy névre, egy dátumra és szóltak:

— Ott hagytam Californiában.

És mindez egészen nyíltan folyt. Mrs. Crown füle hallatára, a ki nem értette az egészét, gyámoltalanul nevetett és félnéken pillantgatott rám oldalvást. Tudta, hogy butának tartják és ezért sokat beszélt zeneről, a miben nagyon otthonos volt. Estéknként a szalonban leült és játszott. Igazán csinosan, sőt érzelmesen, de ilyenkor mindenki szökött. Senki sem akarta észrevenni, hogy ez az asszony jól játszott. Az, hogy Californiából jött és nem szerette Firenze palotáit, mint egy átok ült rajta. Ő pedig most már megfélemlítve, csak azért is rehabilitálni akarta magát. Ha hazajött valahonnan, templomból vagy múzeumból, tün-tetőleg dicsért mindent, a mit látott. El volt ragadtatva mindentől és noha Berninót össze-tévesztette Benvenuto Cellinivel, nem szóltunk neki semmit, engedték, hogy áradozzék. A vihar csak akkor tört ki megint, mikor egyszer hazajöve azt mondta, hogy a Pietát nagyon kicsinek találja a San Pietro méreteihez.

Valaki azt mondta:
— Californiában nagyobb Pieták vannak?

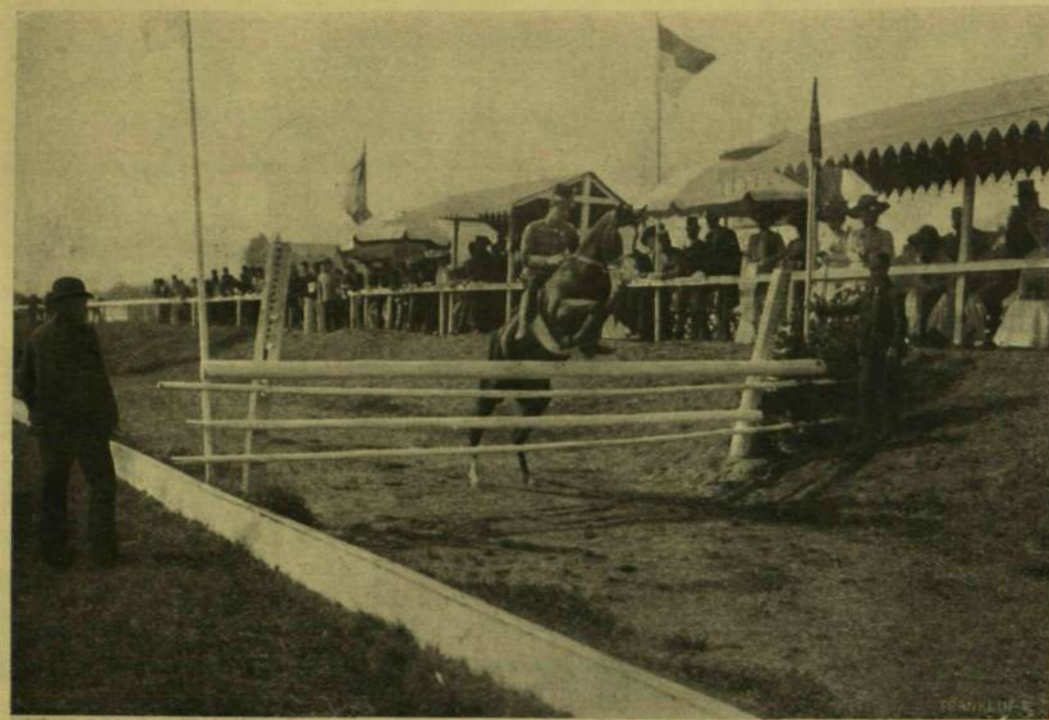
Egy másik:
— Michelangelo sohasem volt Californiában és így nem tudta, mekkorának kellett lenni a szobornak.

Aznap este Mrs. Crown két-három csinos pastellképét hozott a szalonba, hogy megmutassa, hogy ő festeni is tud. Igazán izléses kis

GOAL.

A TAVASZI PÓLÓ-VERSENYEKRŐL.

AKADÁLY ELŐTT.

apróságok voltak. De mindenki közel volt ahhoz, hogy a szemébe kaczagjon. Ennek az asszonynak a hitele örökre tönkre volt téve.

Kevéssel ezután, a mint a folyosón végigmentem, hallottam, hogy valaki a szalonban magyar népdalokat játszik. Azt hittem, valaki új vendég érkezett, honfitársam, a kinek az első dolga, hogy hazai motívumokkal töltsen meg ez idegen hétel levegőjét. Odamegyek és halkán kinyitom az ajtót, hogy lássam, ki játsza a «Cserebogár, sárga cserebogár»-t. Majdnem kővé meredtem a meglepetéstől.

Mrs. Crown volt.

Odamegyek hozzá.

— Hát maga magyar dalokat játszik? Honnan vette?

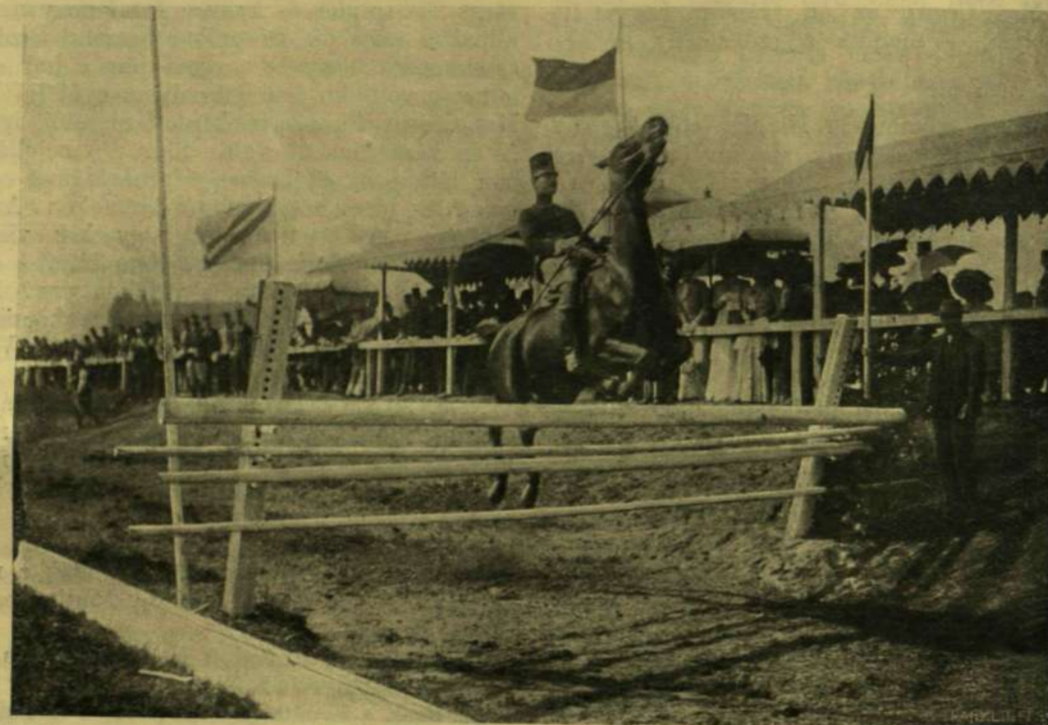
— Oh, imádom a magyar zenét, — mondja ő. — A boldogult uram kottái ezek, ő hozta nekem Ausztriából. Lisztet is nagyon szeretem és az ő magyar rhapsodiáit gyakran játszom.

Elfordultam. Meg voltam hatva. Mrs. Crown úgy nézett rám, mintha csak azt mondta volna:

— No látod, te barbár, te kegyetlen, te szörnyeteg... no látod.

Ettől fogva nem bántottam többé, csak nem szóltam hozzá, mert nem akartam mérgeledni. Sőt egyszer a többieknek azt mondtam:

— Mrs. Crown nem is olyan buta, mint gondoltam.

UGRÁS KÖZBEN.

gettem vele. Egyszer az utcán találkoztam vele. Esett az eső. Mint rendesen, nem volt esernyő nálam. Mrs. Crown jött és a fejem fölé tartotta a magáét.

— De nem, — mondtam neki, — ne fáradjon, én megszoktam az esőben esernyő nélkül járni.

De ő csak jött velem rendületlenül az esernyővel, míg végre, hogy meneküljek előle, beültem egy kocsiába. De hiába, ekkor már meg voltam fogva. Nem tudtam, csak rokonszenvvel gondolni rá és csak úgy, hogy jó és kedves asszony és a társasága egészen kellemes.

Ezt a többieknek is elmondtam, de ők már régen megjegyezték ebben. Mrs. Crown kezdett volna divatba jönni.

És ime, most elutazott...

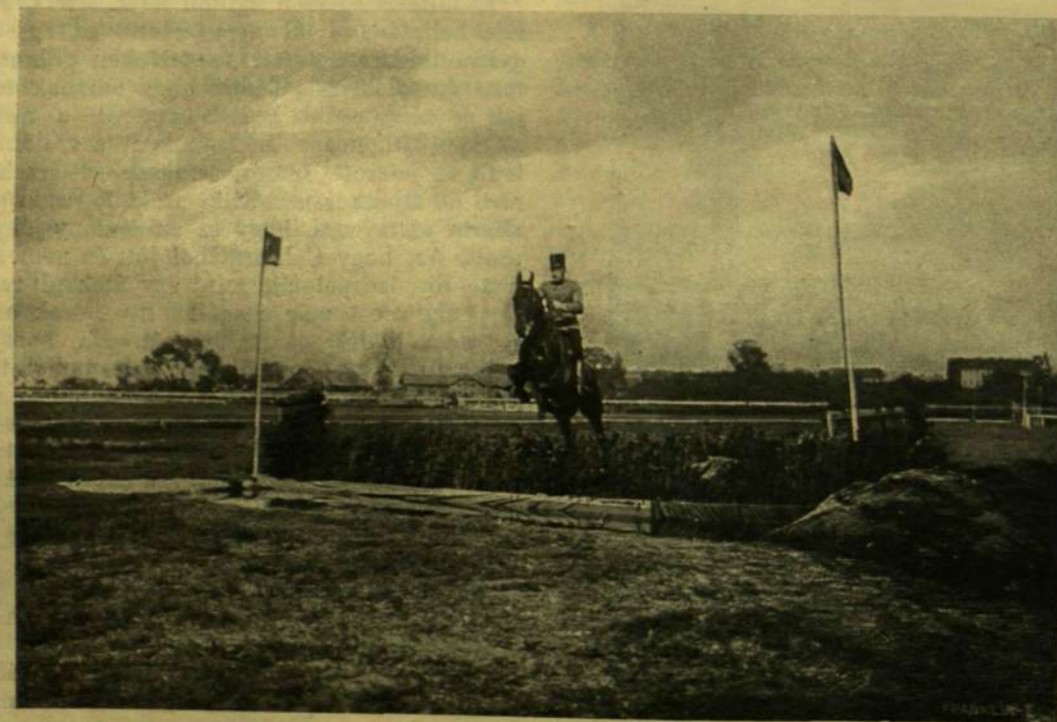
Egész reggeli alatt roskedvű voltam. Éreztem, hogy hiányzik valami. Most jutott eszembe, hogy Mrs. Crown egy igen kellemes, gyöngyözött parfümöt használt, ennek az illata hiányzott hát. De miért hogy el sem búcsúzott tőlem? A többieket kérdeztem. Nem akart zavarni a szobámban. Üdvözlést küldött. Ejh, ejh!

Reggeli után fogtam a kis ibolyacsokrot és kimentem sétálni az utcára.

A Via Sistinán egy kocsit hajtott el előttem. Majdnem fölkiáltottam:

— Mrs. Crown!

De nem ő volt, hanem egy teljesen idegen

UGRATÁS A VIZES ÁROKNÁL.

DÍJUGRATÁS A TATTERSALLBAN. — Balogh Rudolf fényképezte.

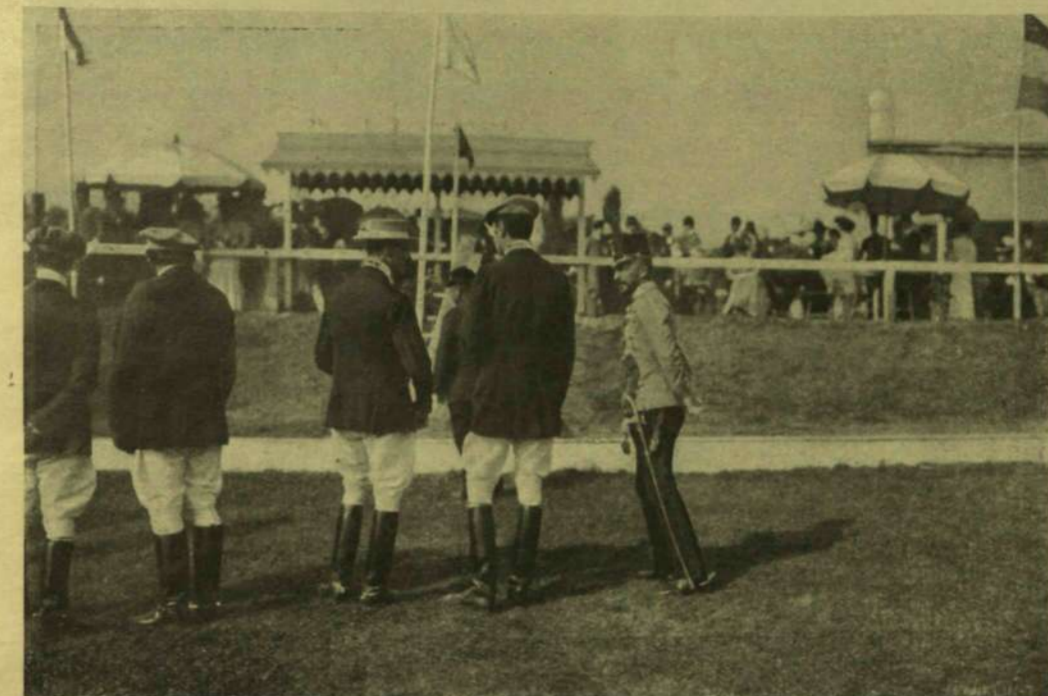
nő, a ki nagyon hasonlított hozzá. Épen olyan szeplős sárga arca volt és kiálló fogai.

Kedvetlenül mentem tovább.

— Jó ég, — gondoltam, — milyen ostoba vagyok! Csak nem sajnálom, hogy Mrs. Brown elutazott?

Pedig mégis csak sajnáltam. Be kellett ismernem, hogy kiállhatatlan voltam vele és merőben igazságtalan. És miért? Mert nem tetszett neki Firenze környéke. Mert nem szerette a Pittit, mert nem hatottak rá Giotto freskói.

— De hát — gondoltam magamban, — mi esoda jogom van nekem ahhoz, hogy azt kívánjam tőle, hogy mindezeket szeresse? Ő nem azért jött Olaszországba, hogy mint művész térjen vissza Californiába. Ő egyszerűen utazni akart, mint mindazok az asszonyok, a kik csak utaznak, hogy épen utazzanak. Ő szórakozni akart. Mondani akarta, mint a többi californiai asszony: Meikelang, Michelangelo helyett és bámolni akart az arch of Consten-tejn előtt. Ő is ama verneiceindeed-people közé tartozott, a kik jönnek és mennek és anyni, mintha itt se lettek volna. De mi jogom volt nekem ezért megharagudni rá? Alapjában mégis derék, kedves asszony volt és most elment és még csak el sem búcsúzhattam tőle.

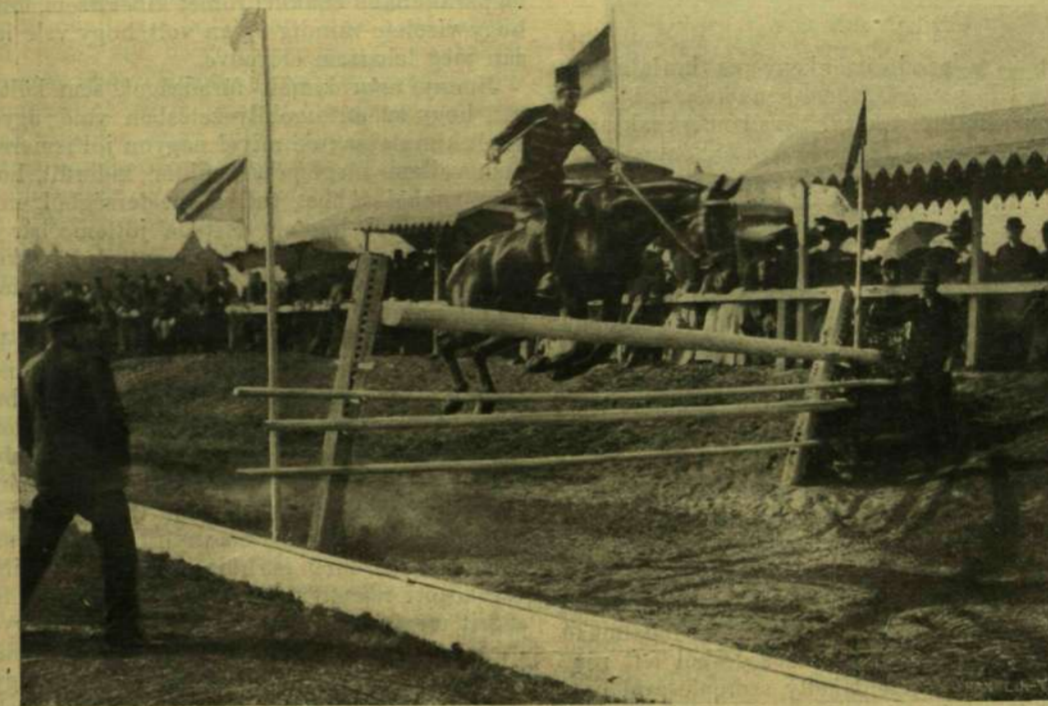

A BIRÁLÓ-BIZOTTSÁG; JOBBOLDALT JÓZSEF FŐHERCEG.

A BUNDA.

Hauptmann Gerhart színműve.

Hauptmann Gerhart «Biberpelz» (hódprémes bunda) című darabjában, a mely «Bunda» czímen most került bemutatásra, a Spree partján levő községek panaszát mondja el. Négy felvonáson át keserű gúnynyal illeti a községek rendőri felügyeletével megbízott közegeket, a közrendőrtől kezdve egészen a felügyelőig, hogy fatolvajok, vadászok, bundatolvajok nyomozása helyett istentelen szociáldemokratákat hajszolnak, békés polgároknak is felségsértőket szimatolnak, mialatt a tolvajok és zsebmetészek a hatóság szemeláttára szabadon garázdálkodnak. A nagyhirű költő ezzel a nyilvános felszólalásával kétségtelenül sok ezer állampolgár elégtelenségének adott kifejezést s teljesen érthető, hogy műve úgy a békés polgárok, mint a szociáldemokraták körében népszerűvé lett. A szociálistáknak tetszhetett az a lélekemelő bátorság, hogy a kiváló költő porosz rendőrhivatalnokok ellen is mer felszólalni s a magas felsőséget (hohe Obrigkeit) is meg meri támadni. Noha gúnyja csak irnokig és fogalmazóig, egy községi rendőrfelügyelőig

AZ AKADÁLY FÖLÖTT.

A szívem fájt, mint mindig, ha valami általam elkövetett igazságtalanság tudatára ébredék és most már a világ minden kincséért nem adtam volna, ha valamelyik utzasarkon egyszer csak elibém bukkan csunya kis arczával és így szól:

— Lekéstem a vonatról. Csak este utazhatom el.

Hogy megszorítottam volna a kezét. Vele mentem volna egy darab úton és egy pár kedves dolgot mondtam volna neki. Megdicsértem volna a pastelljeit én is. Megköszöntem volna igen melegen az ibolyát, a mit számomra az asztalon hagyott és azt mondtam volna, hogy sajnálom, hogy ilyen hamar elmegy. Hogy én csak nehezen barátkozom meg, de ha aztán megbarátkozom, stb.

Már valamit csak mondanék neki, ha így véletlenül elibém állna.

De nem jött. Nem jött. Akkor este hatig Róma utcáin bolyongtam, reménykedve, epekedve és búsulva és egészen megtörve érkeztem haza.

Az asztalnál kérdezték, hogy mi bajom. Valamit föllenttem hamarosan.

Dehogyan mondtam volna meg, hiszen tán kinevettek volna érte, ha mondom, hogy Mrs. Crown miatt vagyok szomorú.

És ha megmondom: miért, talán meg sem értettek volna.

De ezen az estén annyit szenvedtem, hogy újból és erősen elhatároztam, hogy ezentúl nagyon jó leszek az emberekhez.

SZERENCSES ESÉS.

DÍJUGRATÁS A TATTERSALLBAN. — Balogh Rudolf fényképezte.

A TRIBÜNÖK ELŐTT, A LÓVERSENYEN, A KIRÁLY-DÍJ NAPJÁN.

terjed: a merész forradalmár-lelkek ebben akár a legfelsőbb hatóságok szimbolusát is láthaták. A bekekedelő polgárok meg örülhettek, hogy az Istentől megáldott költő annyira szíven viseli vagyonbiztonságukat, ruhájukat és tüzelőfájukat s oly bátran figyelmezteti a rendőrséget, vigyázzon a tulajdon szentségére s akadályozza meg a nagyon is elharapódzó apró lopásokat.

A költő erejére vall, hogy ezt a felszólalást, a melyet más halandó csak a «közönség köréből» eredő közleménynek dolgozott volna ki, négyfelvonásos színművé tudta alakítani. S a legkitünőbb rendőri tudósítók is elismerhetik, hogy ily felszólalást jobban kiaknázni már csakugyan nem lehet. A költő teljes fegyvertel, a naturalizmus egész hadi szertárával indul neki a nyilteári panasz kidolgozásának. Élethíven mutatja be a Spree-parti községek tolvajvilágát, az öreg tolvajt, ennek feleségét, a mosonót, ki öt lopásokra ösztökéli, két leányát, a kik hozzájuk méltó hajadonokká serdülnek, az orgazdát, a ki a Spree-folyón szállítja a lopott holmit, a baktort, a ki nem lát semmit. Ugyaníly részletező műgonddal írja le a község polgárait, a kiktől csirkét, vadat, fát, bundát lopkodnak s a kik hiába járulnak panaszukkal a rendőrség elé; úgy szintén a hivatal személyzetét, a porosz Mihaszna Andrásokat, a kik csak a jóra való embereket illetik szkatúrákkal, ellenben a tolvajokat futni hagyják.

Hogy a naturalista kép teljesen kimerítő és alapos legyen, a költő az ismétlésektől sem riad vissza. Két felvonásban a tüzelőfa ellopásának ügyét adja elő, két felvonásban pedig a bunda ellopását, teljesen hasonló színpadi rendezéssel. A képek szimmetrikusan váltakoznak. Az első felvonás a tolvajcsalád mutatja be a falopásakor, a második a rendőrhivatalt a falopás után, a harmadik ismét a tolvajcsaládot a bundalopáskor, a negyedik megint a hivatalt a bundalopás után. A bundalopáskor csak ismétlődik, a mi a falopáskor történt, t. i. a rendőrség nem nyomoz ki semmit. S ezzel a semmivel ér véget a mű. De a leleményes költő tovább folytathatta volna. Hiszen a lopások tovább folynak a Spree-parti községben s minden újabb lopásról újabb két felvonást írhatna a naturalista költő. Sőt változatosság kedvéért a különböző felvonásokat föl is cserélhetné s előbb írhatná meg a bunda, csak aztán a fa, vagy valamely más tárgy eltűnésének történetét.

Mindezekből kiténik, hogy cselekményről e műben nem lehet szó. A költő nem is kívánt cselekményt nyújtani, hiszen ez oly elavult fogalom, a mely csak Sophoclesek és Shakespearek műveiben van helyén. A cselekmény helyébe azonban bőven nyújt a költő irány- és néző és a kritikában nem nagyon erős Apuskának irok.

Rajta tehát!
Cserben hagyta Mary néit és Jimmy Payne-t egy hegysszorosban. Egyedül vagyok a

eszmét — a rendőri önkény és korlátozottság ellen lázadó polgári Prometheus keserűségét — már ismertettük. A meglátásról még csak annyit, hogy költő képzelete csodálatos egyöntetűséggel csupa apró tolvajt s orgazdát, csupa ügyefogyott nyárspolgárt s együgyű gonosz hivatalnokot lát a Spree-parti életben. Egyetlenegy ép alakot hasztalan keresünk a műben. Azt azonban el kell ismernünk, hogy Hauptmannak kiváló érzéke van az iránt, hogy észrevegye a sivar és köznapi élet apró huncutságait és kicsinyes kellemetlenségeit. Mintha csak lelke fényképező készülék gyanánt eszközölne felvételeket a különböző rendészeti ügyekről.

A mű rendezését dr. Csáthó, a Nemzeti Színház új rendezője végezte elismerésre méltó értelemmel és tehetséggel. Nagy gondnal, tanulmányok alapján mutatta be a Spree-parti világot és stilszerű naturalisztikus képet mutatott be. Csáthó még nemrég miniszteri fogalmazó volt, a művészet iránti lelkesedéséből lett rendező és első jelentékeny szereplésével osztatlan elismerést vívott ki magának. A szereplők közül dicserést illeti Gáll, egy nyárspolgár, Bartost egy közrendőr, Gabányit egy orgazda, Somlaít egy tolvaj és Pethest egy rendőrfelügyelő szerepében. Mind sok humorral kidolgozott kabinet-alakítást nyújtott. Fáy Szerénának az öreg mosonó realiztikus szerepe jutott s a tragikus művésznőnek dicseretére válik, hogy ilyen szerepben is kitűnően állta meg helyét. Sebők Zsigmond fordítása a nyelv tiszta magyarságával tűnt ki.

Palágyi Lajos.

MISS RANDOLPH UTAZÁSA.

REGÉNY.

(Folytatás.)

Irta C. N. és A. M. Williamson.

Molly Randolph levele atyjához.

Toulon, Grand Hôtel. Deczember 20.

Szárnyatlan Angyalom!
Szerencse, hogy kedves szegény hajad távolléte által kezd tündökölni, különben a most következő sorok olvasásakor kétségtelenül égnék meredne. Így hát, mint láthatod, a kopaszság is voltaképp Isten áldása, habár nem látszik annak.

Nem akarlak függőben tartani. Mindjárt a legrosszabbal kezdem. Annyi mindenféle történet, hogy nem sokat gondolok veled, ha anti-climax csúszik be abba a levélbe, melyet elnéző és a kritikában nem nagyon erős Apuskának irok.

Rajta tehát!
Cserben hagyta Mary néit és Jimmy Payne-t egy hegysszorosban. Egyedül vagyok a

hótelben — Brown-nal. Azonban légy szíves itéletedet függőben tartani. Nem lehet mondani, hogy egyenesen elsöktetett.

Minden, a mi történt, Jimmy Payne hibája. Tegnap sürgönyöztem Marseilleből, mert nem irtam neked Pauban feladott második levelém óta, melyben elmondtam, mikép győzött meg Mary néni arról, hogy egyenesen gorombaság volna, ha nem ajánlanám fel Jimminek, hogy velünk tartson a Riviera felé, miután kocsija ott van és úgyis oda kell utaznia. Szívem belsejében meg voltam győződve, hogy a kocsii felajánlásával nagy hibát követek el; mindamellett egy gyenge pillanatban megtettem, a mit Mary néni kívánt, mikor Jimmy egyszer különösen szeretetreméltó volt és épen nagy magasztalással emlékezett meg terólad, Apuskám. Majdnem egész éjjel álmatlanul hevertem ágyamban és a fölött gondolkodtam, hogy mi nemesebb eljárás: Brown bántani meg, vagy Jimmyt, miután kikerülhetlenné vált valakit a kettő közül megbántani. Végére arra határoztam el magamat, hogy a véletlenre bízom a döntést. Pénzdarabot dobtam felfelé: fej — Brown, irás — Jimmy. És a véletlen Jimminek kedvezett. Miután fogadást tettem, hogy a véletlen döntésébe belenyugszom, nem akartam önmagamra ráczafolni, és különben is vendégem volt Jimmy, a francia rézpénznek tehát igaza volt. Mindent elköttem, hogy legpáratlanabb chauffeurömet kibékítem, mint-hogy viselete mindig olyan volt, hogy vele igazán meg lehettem elégedve.

Jimmy nem kímélt fáradságot, sem költséget, hogy az automobilvezetésben való ügyességét kimutassa; de mivel nagyon jól ismerem, nem voltam meglepetve, midőn kiderült, hogy nem sokkal többet tud a mesterségből, mint én. Én ezzel hamar tisztába jöttem, bár az első napon minden elég jól ment. A következő napon rettentő kellemetlenségünk volt miatta holmi paraszttokkal, de mivel Brown ugys ki-rántott bennünket a binárból, nem akarok részletekbe bocsátkozni, különösen azért nem, mert Jimmy eléggé megszenvedett Carcassonne-ban, ebben a gyönyörű városban, melynek részletes leírását mellékelem ide. A kis könyv, melyet küldök, tele van illusztrációkkal és reményem, hogy el is fogod olvasni. Utóbb már sajnálni kezdtem Jimmyt, annyira meg volt szégyenülve, de meg is hült, mikor a kocsiiban várakozott réam, miattán a város nevezetességeit megtekinttem. Megígérte, hogy nagyon óvatos lesz, ha ismét bizalmom viseltem iránta, és kiváncsiságotam felébreztet, úgyesen elterelte a figyelmemet előbbi helytelen cselekedeteiről. Narbonneban, a hol váratlanul az éjszakát kellett töltönnünk, a reggeli alkalmával homályos célzásokat tett izgalmas, minket közelről érdeklő eseményekre, melyek minden valószínűség szerint be fognak következni Cannes-ban, feltéve, hogy ide elég korán fogunk érkezni. Nem vehetm rá, hogy körül-ményesebben magyarázza meg, mi vár reánk, de azt hiszem, Mary nénit legalább részben megtisztelte bizalmával. A néni nem akarja elárulni a titkot, de biztosított, hogy örökre sajnálni fogom, ha elszalasztom a szerencsét, mely számunkra fenn van tartva. Alig fért a bőrében a nagy fontoskodás és titkolódzás miatt. Én ugyan keveset bízom Jimmy kecses-gyétéseiben. Nem szokott soha eredményeket elérni, alig sikerült neki más, mint elveszteni a kalapját, a mikor gyorsan haladt a kocsii. Meg is únja az ember a társaságát, főleg az automobilutazás bizalmas együttléte alatt. Milyen lenne a házaselet ilyen férjvel, nem tudom, nem is akarom tudni, és minthogy magam is úgy kezdem vélekedni, hogy nem volna kár, ha már a Rivierára érünk, nem bántam, ha szinte átröpültünk nem egy igen szép helyen, mely Mary néit és Jimmyt nem vonzotta, mivel örökké sietősnek találták az utat és az ó-kori építészeti iránt egyáltalában nincs ér-zékük.

Megérkeztem Marseillebe, a nélkül, hogy Jimmy ellen panasz lehetett volna. Ennek a városnak megtekintését már nem engedtem el, mert «Monte Cristo» írójának rendületlen híve vagyok és a Château d'If-et csak meg kellett látogatnom. Éjjel érkeztem és egy elragadó szép hótelbe szálltunk. Már korán reggel talpon voltam és Jimmy is felkelt, hogy Brown-t, a kire neheztem, ne kérhessem fel a kalauzo-

lásra. Kettőn reggeliztünk együtt — mert Mary néni ágyban feküdt — és azután kísértünk. De nem úgy volt most, mint mikor más városokban Brown kalauzolt, ki mindent ismer és mindenhol már járt egyszer. Minden perczen meg kellett kérdeznünk az utat és nem tudtuk volna, mik a látnivalók a városban, ha Monsieur Rathgeb, a vendéglős, nem figyelmeztet bennünket, hogy a Notre Dame de la Garde domb tetejére kell mennünk a kilátást élvezni. Liften emelkedtünk fel és valóban nagyszerű látvány tárult fel szemünk előtt. Alul a zöld boulevardon elvonuló katonák olyanok voltak, mint a fekete bogarak, és a katonazene hangjai csak gyengén hallatszottak fel, mintha grammofonból jönnének. Az Ile d'If-t a többi szigetekkel együtt gyönyörűség volt a magasból nézni és szerettem volna még sokáig ott fent időzni, de Jimmy roszkodó kezdeté lenni és szóvá tette, hogy nagyon bizalmasan szoktam bántani Brownnal. «Társadalmi különbségek — szóló oktató hangon, — nélkülözhetetlenek, mert azok a társadalmi rend védbástyái.» Ha-ha! Nem állhattam meg nevetés nélkül. Hát te nem nevetél volna? Csak annyit jegyeztem meg szavaira, hogy sok pénzt kereshetne erkölcsi felolvasásaival, de én az efféléket nem kedvelem. Azt is kérdeztem tőle, olvasta-e Ibsenem «A társadalom támaszai» című drámáját. Persze nem olvasta. Erre aztán a liften megint leszálltunk a hegyről és visszamentünk a hótelbe Mary néniért, a ki természetesen vásárolni óhajtott a boltokban. Mire a sok fátol, cold cream, stb. be volt szerezve, elkövetkezett a lunch ideje. Hozzá láttunk a legkedvesebb restaurant-ok egyikében a Corniche-úton. Nem vetek túlságos nagy súlyt a jó falatra, de el-hiszem, hogy osztriga, langouste à l'Américaine, bouillabaisse à la Provençale a legtekélyesebben elkészítve és feltálalva, oly csemegék, melyekért — főleg ha olyan isteni kilátás fűszerezi őket, — méltán rajonghatnak az emberek. Oh, nagyon sok látni- és tennivaló van Marseilleben, biztosítlak róla, Apuskám, és dél-után három óra volt már, mikor végre hajlandó voltam a várostól búcsút venni. Ezen nagyon déli fekvésű helyen természetesen jó későn alkonyodik, mindamellett tudtuk, mikor útra keltünk, hogy legfeljebb másfél óráig lesz a nap a láthatár felett. Mialatt Mary néninek csomagolni segítettem, szakadt az eső. Mikor a hótel elhagytuk, alig pár perc eltelte után kellemetlen meglepetés ért bennünket.

Az automobil kövezett utczán gördült végig, melyet frissen képződött sár borított. Jimmyt nem kevésbé zavarta a sok ugyanarra rohanó elektromos kocsii zúgó robaja. Igyekezett egy ily kocsii mellett annak jobboldala felől elhaladni, de a mikor épen elébe került, egy másik hatalmas kocsii jött nagy bűgással az ellenkező oldal felől. Én egy szót se szóltam. Mozdulatlanul ültem, de valami bizsergést éreztem a lábamban, azt képzeltem, hogy fel kell ugornom, okvetlenül tennem kell valamit. Úgy látszott, hogy a két kocsii közé szorulunk és sokért nem adtam volna, ha Brown tartja a kormánykereket, mert ő bizonyára talált volna módot, hogy minden komoly bajtól megóvjon bennünket. De Jimmy elvesztette a fejét és bizony ily helyzetben kevés ember tarthatná meg hidegvérét. Mindkét kocsii vezetői dühösen csengettek, a fűlsiketítő zajban és szédítő mozgólás-ban Jimmy jónak látta a fétet alkalmazni, épen a midőn a tonneau-ban ülő Brown figyelmeztetni akarta, hogy csak ettől óvakodjék, és mielőtt még tisztán láttam, hogy mi történik, a kocsii, mintha sikamlós pályán csúszna, egyet fordult, a hogy a láb is elsiklik, ha az ember hóval fődött jégre lép.

Azt hittem, végünk van és félelmemben behúnytam a szememet. «Ilyen a félnék leány!» Oh igen, köszönöm a bókot, tudom én is, de abban a pillanatban nem gondoltam erre és egyébre sem. Hangos kiabálás és szitkozódás hallatszott, hatalmas ütközés, hasadozó fa re-csegése, még egy ütközés és — mi még mindig életben voltunk, sérülést sem szenvedtünk, körülöttünk zürzavaros zaj hallatszott, melybe nagyon barátságosan hangok is vegyültek, pedig sohasem vágyódtam annyira baráti jóindulat után, mint e perczen. Midőn ismét kinyitottam a szememet, észrevettem, hogy hatalmas útszéli kőbe ütközött az automobil és egyik sárfogóját összezúzta a villamos kocsii,

JÓZSEF FŐHERCEG ÉS CSALÁDJÁ A LÓVERSENYEN, AZ UDVARI PÁHOLYBAN A KIRÁLY-DÍJKOR.

a mely ennek folytán szintén megállt. A mi Napierünk ügyszóllas sarkon fordult, az össze-vissza karczolt villamos kocsii a kalauz szitkozódva vizsgálgatta; de Brown, ki leugrott az automobilról és nézte, hogy mennyire rongálódott ez, ravaszul a kalauz kezébe csúsztatott valamit, a mit én ötfrankos pénzdarabnak néztem. Erről eszembe jut, hogy a pénzt vissza kell térítenem Brownnak; ezt már nem utasíthatja vissza, ámbár úgy viseli magát, mintha megfogadta volna, hogy foglalkozását gyakorolva, borralalókat egyáltalában nem fogad el. Ugy-e, ez eléggé komikus viselet?

«Egy kis friss festésre», — hallottam sutogni szép francia kiejtésével, és az az ember, a kinek szólott, nagyon sürgősnek tarthatta a kocsii festését, mert a mint a pénz a kezébe vándorolt, felhagytott a szitkozódással és elrobogott a nagy elektromos dongó.

«Az Isten szerelméért, mi történt?» — lihegte Mary néni.

«Félsziklás, miss, — mondá Brown rideg, fagyos hangon, — az elharmadkodott fékezés következtében. Ilyen csúszós úton a legnagyobb óvatossággal kell kocsizni.» Nesze neked, Jimmy!

Ez, szegény, látszólagos nyugalommal fogadta a vágást, ámbár láttam, hogy szeme felvillan — és ez a szöke Jimmy barátunk — úgy tudt, — igen bősziült pillantásokat vetett az emberre! Brown-nak nem szólt, hanem hozzá-m fordulva megjegyezte, hogy a félsziklás voltaképpen egyáltalán nem volt az ő hibája, ilyen sáros időben bárkin is megeshetik az, de ezentúl ő annál jobban fog vigyázni. Nem akartam vendégemet megszegényíteni és az ő közreműködése helyett fogadtott emberemét venni igénybe, bármilyen ügyes is Brown; ennél fogva csak azt a reményemet fejeztem ki, hogy igazán óvatos lesz; mire ismét útra keltünk és valamivel kevésbé hevesen, lassú tempóban haladtunk végtelen hosszú külvárosokon keresztül, míg egy Aubagne nevű helységbe értünk.

Az eső után gyönyörű naplemente következett. Bámultuk a biborszínű felhőket, melyek kivágott szélű, aranynyal szegélyezett függönyökhöz hasonlóan, félig betakarták, félig látni engedték a sápadt beryllzöld eget. A zöld hát-téren éles körvonalokkal látszottak a biborpiros hegyek, fehér falvakkal, melyek pihenő sárlayok csoportjára emlékeztették az embert. Vadregényes szép tájékon haladtunk át, de a torló felhők látára megállítottuk a kocsii és meggyújtottuk a két olajlámpát és a hatalmas Bleriot-féle acetilénvilágítót.

Elég élénk szél fujdogált és Mary nénit borzongatta a hideg, midőn — még mindig lassú tempóban — újra megindultunk.

«Oh, Istenem, — kiáltott fel bosszúsán, — sehová sem jutunk el ma éjjel, ha olyan esigamódon mászunk. Most talán már csak nem fenyeget veszély bennünket?»

Jimminek sem kellett több. Kijelentette, hogy vesélytől nem kell tartani, sohasem kellett. Egyet fordítva a gözt bebecsátó szedelen, elkezdte nekem mesélni, milyen utat tett ő Panhardjával a Stelvio tetejére, melyet akkor hó borított. Ha nem félek a gyorsabb menettől, igen hamar elvisz bennünket Toulomba.

Nem szeretem, ha valaki azt hiszi rólam, hogy félek; természetesen tiltakoztam a gyanú ellen és rohant a kocsii a hegyről lefelé. Körülöttünk az éj homályát kizáró szűk fénykört terjesztettek lámpáink. Alig láttunk mást, mint az utat, melyen villámgyorsan siklott tova a kivilágított kör. Egyszerre oly helyen, a hol nagy ívet képezett az út, automobilunkkal szemben, mely az ívet járta be, a Bleriot-világító fénykörében sötét tömegként egy nagy, nehézkes, lámpa nélküli kocsii jelent meg és azon a hegyen, melynek lejtőjén mi leereszkedtünk, felfelé igyekezett, de oly irányban, hogy az összeütközés elkerülhetetlen volt.

A két kocsii már egészen közel ért egymáshoz — és, oh, Apuskám, ez iszonyú pillanat volt. A benyomások és érzések villámgyorsan változtak, gondolkodására nem maradt idő.

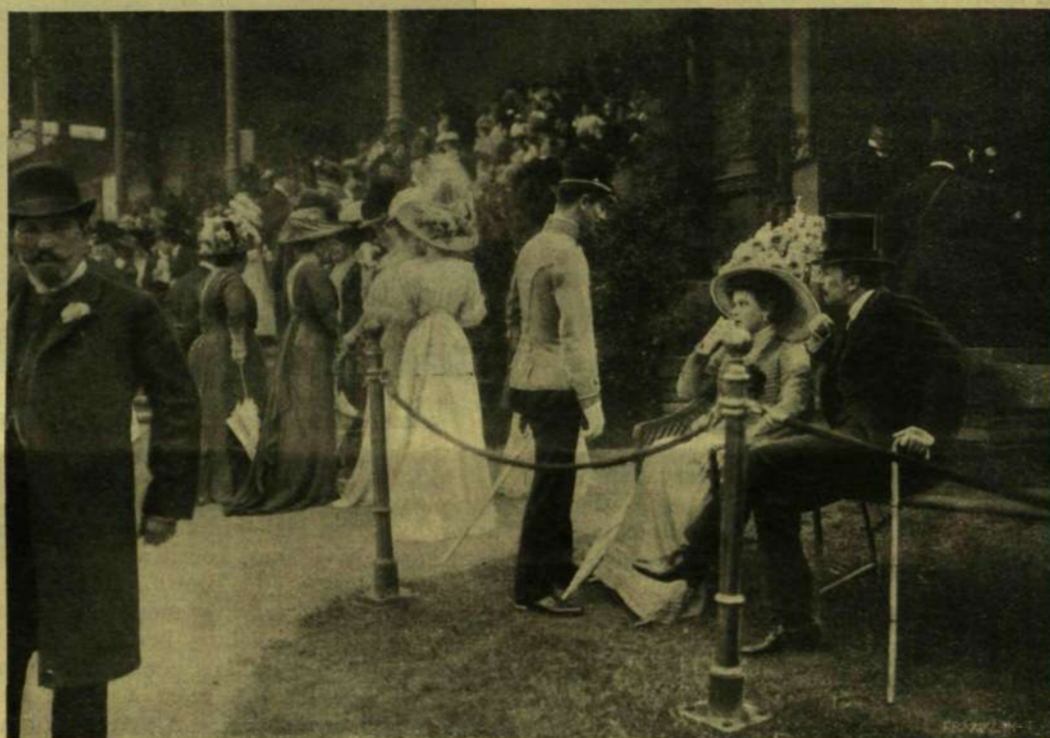

NŐI ÖLTÖZÉKEK.

Jimmy örülten kürtölt, bár most már elkésett vele és így ennek semmi haszna sem lehetett. Mint egy álomkép tűnt fel szemeim előtt egy rémült ember, ki a skatulyából kipattant bábu-ként felugrott a kocsifenekéről és vadul kapkodott a gyeplő után; a legközelebbi pillanatban a mi kocsink körtánczot lejtett, mint kevéssel előbb Marseilleben, és lefordult a kocsitúrról; Mary néni, a ki erősen karomba kapaszkodott, hangosan felsikoltott és mindannyian hanyatthomlok lebuukunk a mély sötétségbe.

Estem, estem és úgy tetszett, hogy ennek vége sem lesz soha, mint álmában képzelem az ember, míg rezzenve fel nem ébred; de a valóságban, azt hiszem, alig tartott egy másodpercnel tovább az esés. A legközelebbi tapasztalatom az volt, hogy kezeimre és térdeimre borulva, kövek között mászkálok. Nyilván hiúbbnak kell lennem, mint képzeltem, mert az egymást kergető gondolatok között főleg azon való örömmöm lépett előtérbe, hogy arcom nem sérült meg. Mindig azt képzeltem, hogy mi sem lehet borzasztóbb egy fiatal lányra nézve, mint baleset után magához térve azt találni, hogy az arca teljesen el van éktelezve.

Feltápáskodtam és társaimat szólítottam. Azt hiszem, mindenekelőtt Brown-t hívtam, mert ő — jól tudod, — minden helyzetben

A LOVAREGYLET ELKÜLÖNÍTETT HELYÉN.

A MÁZSÁLÓ TÁJÉKA.

A KIRÁLY-DÍJ NAPJÁN A LÓVERSENYTÉREN. — Balogh Rudolf főfotózele.

nagyon gyorsan feltalálja magát és így feltehető volt, hogy kész lesz a többiek segítségére. De ő nem felelt és a rettenetes fagyasztó érzése nehezedett szívére. «Oh, Brown, Brown!» Hallgattam saját kiáltásomat, mint mikor rémes álmodt az ember és hallja a saját szavát; egyszermind minden körülöttem oly valótlannak tetszett, mint egy álomkép. Az én hívogatásomban Mary néni szava is vegyült, melynek nagyon örültem, mert már hangjából lehetett következtetni, hogy nem szenvedhetett súlyos sérülést.

Kialudtak volt a lámpák és majdnem sötétség uralkodott, mert felhők takarták el a holdat. De egy fényosillám közeledett felénk, mely fokoztán élénkült. Felpillantva, egy embert láttam, ki lámpáját feje fölé tartva állt előttem és az országot széléről a meredek lejtőn lekandikált oly tekintettel, mely az iszonyodást fejezte ki. Ugyanaz a fényosillám még valamit tett láthatóvá, a földön fekvő Brown-t, kinek arca köfehár volt és tágra nyílt szeme mereven nézett, de nyilván nem látott meg semmit. Odafutottam hozzá és akaratlanul hátrálótkem Mary néni, ki egészen közel hevert és épen feltápáskodott. Ő belém fogódzott és nem akart elereszteni. «Oh, kedvesem!» zokogta és én kértem, mondja meg, nem esett-e valami baja.

«Nem, hál' Istennek! Brownra estem, —

mondá, — és ennek köszönhetem megmenetésemet.»

Szerettem volna pofonútni. Úgy beszélt Brown-ról, mint valami mentőkészülékről. Kiragadtam kezéből a ruhámat és szegény Brown mellé térdeltem, ki talán már halva volt, az én hibámból — mert most már átláttam, hogy sohasem kellett volna Jimmy Payne-re bíznom a kocsivezetését. Időközben a lámpást tartó ember (az ő szekeré okozta az egész szerencsétlenséget) lemaszott az út meredek ereszkedőjén és egyenesen arrafelé tartott, a hol én térdeltem. «Ah, mademoiselle, il est mort!» kiáltotta. Milyen gyűlöletet éreztem iránta! «Nem, nem halt meg!» sikoltottam, de csak önmagammal akartam elhívetni, hogy állítása nem igaz és nem tudtam visszafojtani a sirást, a nagy forró könnyecseppek egyenesen Brown arcára és szeméire hullottak. Talán azért, mert oly forrók voltak, azok őt — én legalább úgy képzelem — fel is ébresztették, mert magához tért és egyenesen rám nézett, eleinte kábultan, majd értelmesen, és olyan sajátos hatású volt, hogy az ijesztő merev nézést az öntudatos és eszes tekintet váltotta fel. Az első szó, melyet kiejtettem, ez volt: «Még sérült?» Én nemmel feleltem és egyszerre csak észrevettem, hogy a kezét tartottam, a mily erősen csak tudtam, — csak gondold el, a *chauffeur*-öm kezét tartottam! — de hisz oly derék, hűséges *chauffeur*, sohasem törődik az arcával, mint én szoktam

a magaméval, hanem csak az én személyemmel.

Erre már el kellett nevetnem magamat és visszahúzódtam. Mindketten valami olyasfélét mondtunk, hogy örvendünk. És én szerettem volna segíteni rajta, de neki nem kellett segítség és a legközelebbi pillanatban fepattant, mint a nyíl. És ekkor láttam meg, a baleset óta először, a mi automobilunkat, mely nem dőlt fel, benne pedig Jimmy Payne ült és halálfélelemmel kapaszkodott a kormánykerékbe, melynek rúdját oly görcsösen szorongatta, mint a majmok a fák ágait.

(Folytatása következik.)

A HÉTRŐL.

A *veneczei betegség* A *malattia veneziana*, magyarul a *veneczei betegség* olyan baj, a melynek megvan az a dícséretes erénye, hogy nekünk budapestieknek igazán nem kell tartanunk tőle. Enek a betegségnélkül megvan a magyart neve is, a mely azonban egyáltalában nem jelent betegséget. A *malattia veneziana* ugyanis nem más, mint: a kegyelet. A múltnak, a múlt alkotásainak tisztelete és vonzó érdekessége. Veneczei betegségnél pedig azért neveztek el, mert sehol se tudnak róla annyit, mint a dózsák tündéri városában, a hol a lakosság egy része ebből él, a másik része pedig ebben szenved. Egy veneczei újságíró mondotta egyszer e sorok írójának:

— Hogy az ember élete szép legyen, ahhoz két dolog okvetlenül kell. Az egyik, hogy lássa Veneczet, a másik, hogy — ne kelljen itt laknia. Mert Veneczet megnézni soha el nem felejthető gyönyörűség, de itt lakni keserves épen e gyönyörűség forrásai miatt. Önök el vannak ragadtatva és a lelkük mélyeig meg vannak indulva, szemlélvén az ősi, sok évszázados házakat. És ez az elragadtatás, ez a megindultság kényszerít minket arra, hogy alacsony, dohos, levegőtlen szobákban lakjunk, keskeny és nyaktörő oszlopok között járjunk, a modern fal és a modern higiéné vívmányainak és követ-

A VERSENY ELŐTT.

léseinek háromnegyedrészeről lemondjunk. Mi nem építhetünk, mert — nem rombolhatunk. A kegyelet anyaga éles pallossal áll őrt minden tökéletesítés, minden nagyobbzású vagy alaposabb átalakítás vágyának kapujában és visszaver minden ilyen törekvést. Mi a félezer meg még több esztendővel ez előtti ízlés, gondolkodás és berendezés foglyai vagyunk és a művelt világ agyonütne bennünket, ha ez ellen valamit tenni próbálnánk. A művelt világnak bizonyára igaza is lenne, de bizonyára a mi kesergésünk se egészen jogtalan.

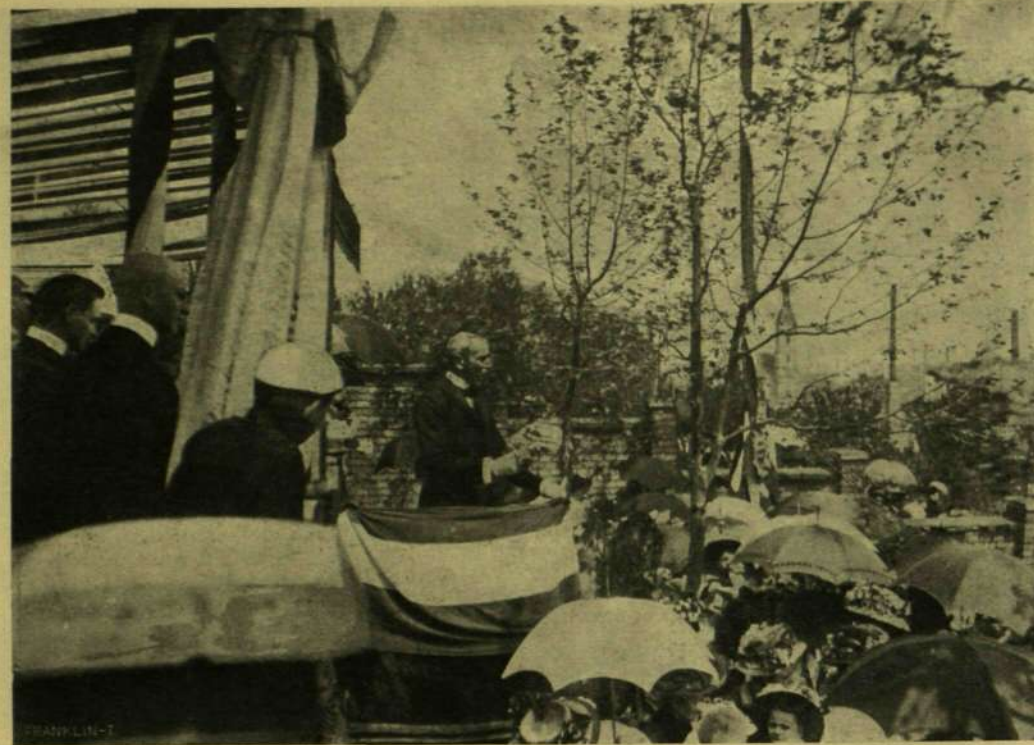
Ezt a kifakadást a főváros pénzügyi osztályának az előterjesztése juttatja eszünkbe, a mely előter-

jesztés a háromszáz milliós építkezés programját tartalmazta. A halálra ítélt épületekből egy egész város kitalnék. Igaz, hogy nincs közöttük se dózsapalota, se Márkus-bazilika, de van néhány épület, a mely markánsabb vonalát adta Budapest megváltozó képének. Ha nagyszerű dolgokat a szegényebb múlttól nem is örököltünk és ha minden tiszteletre méltó is az az ambíció, hogy minél dúsabb hagyatékat adhassunk a jövőnek, talán mégis mérsékelni kellene kissé — a csákányt. A teljes modernség is lehet vonzó érdekessége egy városnak, de a múlt munkájának is tartozunk annyival, hogy ne tünies-sük el minden nyomát a föld színéről. Ez még nem

KAHLENBERG, A KIRÁLY-DÍJ NYERTESE.

A KIRÁLY-DÍJ NAPJÁN A LÓVERSENYTÉREN. — Balogh Rudolf főfotózele.

AZ ÜNNEPEL.

szabadítja ránk a — velencei betegség, a mi különben betegségeknek igen előkelő.

Az új iskola. A székesfehérvári tanácsa Festetics Géza grófnak, a közoktatási ügyosztály vezetőjének egy igen szép gondolatát valósítja meg. Olvasótermeket rendez be az iskolákban a gyermekek számára tele érdekes és tanulságos ifjúsági könyvekkel. Az idő telése, a gondolkodás modernizálódása természetesen átalakít minden berendezkedést és minden intézményt. Ez a kor, a melyben most élünk, különösen gazdag változások előkészítésében és bevezetésében. Nem is kell öreg embernek lenni hozzá, hogy valaki összehasonlítván a ma képét gyermekkorának körülményeivel a viszonyoknak bármely területén — hasztalan keresse a hasonlóságot. Kétszáz és száz évvel ezelőtti valóságok szinte percek alatt emlékeké válnak. Más lesz nemcsak a köznapi élet formája, de megváltoznak a hagyományokhoz legszigorúbban ragaszkodó intézmények is szellemben és felfogásban. A ki a jelenségeket figyelemmel kíséri, láthatja, hogy talán semmi se változott meg annyira a változásoknak ebben a gazdag korában, mint az iskola. A mai iskola berendezésében, szellemében, karakterében bizony egészen más, mint volt még csak ezelőtt husz-huszonöt esztendővel és kétségtelen, hogy ez az átalakulás még növekedő energiával folytatódik úgy a tanulás érdeke, mint a gyermekkor boldog harmóniájának megővése irányában. Nem tudunk e fejlődés természetének kifejezésére más meghatározást ennél, hogy az iskola arczata egyre nyújasabb, derűsebb, hivogatóbb lesz. Mi még úgy emlékszünk az iskola kapuján történt első belépésünkre, mint az aggodalomnak, a gyermeki szív összeszorulásának egy pillanatra, gondtalanságunk elborulására és szabadságunk megcsorbulására. Mert a régi iskola nem értett hozzá, hogy hivatásának áldott tartalmát, nemes erkölcsét vonzó köntösbe is öltöztesse. A ma és a jövő kor szerencsésebb gyermeke megkímélődik ettől a rémülettől. Az iskola szebb lett, érdekesebb lett, vonzóbb lett és ezzel egy fájdalom idegenkedés tragikumát hátrította el magáról is, a gyermekről is. Nekünk végeznünk kellett iskolákat, hogy megtanuljunk becsülni az iskolát, a ma gyermekének módjában van, hogy szeresse az iskolát már akkor is, mikor erkölcsét és hasznát mérlegelni még nem is tudhatja. Hálásak vagyunk érte az új iskolának, mert harmóniát teremtve magában, egy harmónikusabb jövőnek építi alapját.

Az élet komédiáinak is megvannak a maguk kiválóságai. A világhírű, nagy kalandorok és színhámosok, a kiknek a csinytevéseiben sokszor a ravaszagnak és leleményességnek valóságos genialitása ragyog. Megállapíthatjuk *Goron*-nal, a párisi

rendőrség híres főnökével, hogy ennek a művészetnek is két iskolája van. Az egyik a virtuózoké, a kik a technika bámulatos készségével produkálnak bravuroz műveleteket a színhámosok terén és ha végre a rendőrség leszdedi róluk az álarozot, valószínűleg a művész allűrjeivel állanak a közönség elé, gyönyörködnek a saját huncutságukban és a börtönt csak a dicsőségük kellemetlen, de óhatatlan velejárájának tekintik. Ezek azok a kalandorok, színhámosok, a kik mikor végre beletörök a bicskájuk a mesterségükbe, memoárokat adnak ki, megírják vagy megírattják az élményeiket, esetleg előadásokat tartanak, sőt mutogatják magukat annak a nem is kis számú közönségnek, a melynek a dektív-históriák a legkedvesebb lelki tápláléka. A színhámosok ez a számosabb, sűrűbben előforduló típusa. De van egy másik, bizonyos tekintetben őszintébb fajta is a színhámosoknak. Ez a fajta, azt lehet mondani valósággal, lelki szükségnek érzi a kalandorságot a nélkül, hogy bármely teatrális hatásra tartana számot. Az álarozot, a mit magán visel, mikor bárónak, grófnak, márkának, hercegnek adja ki magát, szinte maga is a tulajdon képének érzi. Az az első fajta, a melyről az imént szólunk, ha megcsipik, azt tagadja, hogy másnak adta volna ki magát, mint a ki. Ez a második fajta arra

A ZÁSLÓT VISZIK A TEMPLOMBA.

AZ Ó-BUDAI ÁLLAMI FÖGIMNÁZIUM ZÁSLÓSZENTELÉSI ÜNNEPE.

esküdözik, hogy ő valóban az, a kinek kiadta magát. Az első azért hamisít irásokat, hogy az álarozotait téveszse meg, a második meg azért, hogy a hatóságok előtt igazolhassa magát velük. Az első azért játssza a nagyurat, hogy csalhasson, a második azért csal, hogy a nagyurat játszhassa. És annyira bele tudja magát élni a szerepébe, hogy még — a halál se zökkenti ki belőle. Ennek a fajtának mindenestre nagyszerű példánya volt az a változatos múltú kalandor, a ki mint Courtier de Penmarch báró nyugalmazott magyar huszárezredes halt most meg Madridban és tetemes vagyonáról is így végrendekezett, noha se Courtier de Penmarch, se báró, se magyar, se ezredes nem volt soha, hanem az igazi nevén Hoffmann Károly, a születésére osztrák alattvaló, a mesterségére néve üveges. A ki a halálos órájában is hazudik, az magának hazudik és másokat is azért csal, hogy önmagát csalhassa.

A nők és a tudomány. Egy nagy lelkesedéssel megírt cikket olvastunk a héten egy napilapban arról a kissé merészen fölállított tételről, hogy a nők hivatottabbak a tudomány fejlesztésére a férfiaknál, mert a mióta a felsőbb iskolák; gimnáziumok és egyetemek kapuja is megnyílt előttük a tanulásban, a tudáshoz való közeledésben nagyobb vágyat, nagyobb szívósságot és nagyobb energiát mutatnak, mint a férfiak. Ezt a cikket írója a középiskolák és egyetemek női és férfi hallgatóinak bizonyítványiból összeállított statisztikával érősíti. Ez a bizonyítás nem is egészen szükséges, mert általánosan tudott dolog, hogy a felsőbb iskolákat látogató női növendékek szorgalmasabbak, mint fiu kollégáik. Az argumentum tehát valószínűleg helyt áll, de argumentumnak már ugyancsak kétséges. Az iskolai bizonyítvány jósága és a tudomány fejlesztésére való hivatottság között ugyanis az összefüggés nem egészen hiteles. Valószínűleg ugyan, hogy a ki az iskolában szívesen tanult, jobban szereti a tudományt, mint a hanyag diák, de ez a tétel nem föltétlenül érvényű. Nem minden jeles tanulóból lesz jeles mester és nem minden kiváló tudós volt kitűnő tanítvány. Az ellenkezőre is akad példa. De vannak még más dolgok is, a melyeket számításba kell venni. Ezek között a legfontosabb az, hogy a tanulás illetve az iskolázás általános indítéka más a férfinnál és más a nőnél. A férfi elvégez minden különösebb lelki vagy anyagi program nélkül is, bizonyos számú és fokú iskolát egyedül azért, hogy a maga társadalmi körében harmónikusan elhelyezkedhessen. Egyetemet is végez, diplomát is szerez igen sok férfi a nélkül, hogy akár tudósnak igyekeznék, akár megélni akarna az így tanult tudományából. A felsőbb iskolákat látogató nők seregében ez a típus ma

VÁSÁRRA INDULÓ ALBÁN.

ALBÁN KATONA.

GRECINJAI ALBÁN ÉS A FIA.

ALBÁN HEGYI LAKÓK.

még alig és a férfiakhoz képest aránytalanul kis számban van képviselve. Ezeket a nőket vagy valóban a tudomány mohó szeretete viszi az iskolába — és ezeknek az arányszáma semmi esetre se nagyobb mint a hasonló lelkesedéssel telt férfínövendéké — vagy pedig viszi a kenyérkereset szüksége és akarat, tehát olyan motívum, a mely a kitűnő bizonyítvány fontosságát nagyon megnöveli. Annál is inkább, mert a nő nagyon jól tudja, hogy boldogulásának még frissen tört útján a férfi régebben akkreditált munkájával szemben csak ez lehet a támasza és ereje. Ez a sok jó bizonyítvány magyarázata.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A «Budapesti Szemle» most megjelent májusi számában *Asbóth* János értékes, a bosnyák bánokról és királyokról, *Szalay* Imre folytatja Trefort Agostonra vonatkozó visszaemlékezéseit, *Platz* Bonifác *Keleti Turkesztán* cím alatt *Stein* Aurél ázsiai kutatásait ismerteti. *Hall Caine* A főbíró című regénye *Balla* Mihály fordításában, *Kozma* Andor szép kis verse s *Goethe* Torquato Tasso-jának egy részlete *Csengeri* János fordításában adják a füzet szépirodalmi részét. *Várdai* Béla néhány érdekes apró adatot közöl *Arany* János irodalmi hagyatékából, *Gragger* Róbert a negyvenes-ötvenes évek kedvelt osztrák-német költőjének, a magyar születésű *Beck* Károlynak a német politikai költészetben elfoglalt helyét igyekszik kijelölni. *Lanson* franciaiból fordított *Voltaire*-tanulmánya s az *Ertesítő* rovat könyvismertetései fejezik be a füzet tartalmát. A «Budapesti Szemle» *Gyulai* Pál szerkesztésében s a Franklin-Társulat kiadásában jelen meg; előfizetési ára félre 12 korona, egyes szám ára 2 korona.

Művészettörténeti olvasmányok. *Eber* László e cím alatt rendkívül tanulságos és tartalmas könyvet állított össze, egészen eredeti koncepció alapján. Az újabbkori művészet történetének írott forrásából ad benne egy történeti sorrendben összeállított sorozatot, csupa olyan olvasmányt, a melyek fontos művészeti események, nevezetesen művészek és műtárgyak egykorú dokumentumai. A művészeti alkotások szemlélete, valamint a reájuk vonatkozó adatok és elméletek ismerete mellett, melyet immár minden irodalomban többé-kevésbé gazdagon illusztrált kézikönyvek és monográfiák tömege terjeszt mind tágabb körben, az eredeti, lehetőleg egykorú írott források olvasása nemcsak hogy megismerteti az olvasót azokkal a kútfőkkel, melyekből a művészet tudományanyagát meríti, hanem egyuttal érthetőbbé, mélyebbé, színesebbé teszi előtte a művészet fejlődésének képét is. Egy-egy rövid följegyzés, régen elhangzott vélemény sokszor meglepő fényt áraszt az illető kor művészeti felfogására, föltételeire, körülményeire. Ebből

kiindulva *Eber*nek sikerült nagyon változatos könyvet összeállítani, a melynek minden része érdekes és jellemző olvasmány, az egész pedig nagyon alkalmas arra, hogy az emlékezetben felhalmozott műtörténeti adatokat megeleveníten segítsen. Az egyes olvasmányokat nem a maguk kiszakítottóságában adja, hanem bő és igen széleskörű tájékozottságon alapuló magyarázatokat és jegyzeteket csatol hozzájuk, melyek révén a könyv a műtörténetben kevésbé tájékozottak számára is gyümölcsözővé válik s különösen alkalmas eszköze a műtörténet iránti érdeklődés fölkelésének. Effele munka a külföldi irodalmakban pedig határozottan kulturális nyereségnek tekintendő.

Budapesti Czim- és Lakásjegyzék 1909-re. Most már huszonegyedik kötetét jelent meg a *Budapesti Czim- és Lakásjegyzék*-nek, a melyet bizvást a legnagyobb magyar könyvnek mondhatunk. Budapest mai nagyságának, hivatalos, gazdasági, kulturális életének, a népességében beállott változásoknak pontos és hű tükré ez a több mint 2100 lapra terjedő kötet, a melyben megtalálni minden hivatali, hatósági, üzleti és ipari vállalatot, orvost, ügyvédet, más hasonló foglalkozást űzőt s a főváros lehetőleg minden lakosának lakása címét is, egy külön részben pedig az Újpestre vonatkozó, immár szintén alaposan főláporodott adatokat. Egy nagyrészt lakosa számára a leghasznosabb könyvek egyike ez, minduntalan hozzá kell folyamodnia s tömördek utánjárást takarít meg a segítségével. S a könyv huszonegy év óta nemcsak rendkívül módon megnőtt, hanem tökéletesedett is, úgy hogy ma már annyira megbízható és pontos, a mennyire az adatok ily rengeteg számánál csak lehet. Ha meggondoljuk, hogy csak a benne felsorolt lakáscímek száma is megközelíti a negyed milliót, akkor elgondolhatjuk, mekkora munka és fáradság volt az egész óriási könyvet így összeállítani s a pontoságnak ezt a fokát elérni benne.

Ebtenyésztes. *Monostori* Károly, a kitűnő mezőgazdasági író szakszerű, de azért minden érdeklődő számára használható könyvet adott ki az ebtenyésztesről. Ez az első ily tárgyú magyar könyv, a mely kellő terjedelemben adja a szükséges tudnivalókat. A kiváló szerző megismertet előbb az eb anatómiájával, aztán sorra veszi a különböző fajtaikat, szőlő a kutyák tartózkodási helyének berendezéséről, a tenyésztés módjairól, a fölnevelésről, tanításról, idomításról, táplálásról, gondozásról, adás-vevésről, szállításról s végül megismertet az eb betegségeivel és rosz szokásaival. A kynologia ma már nem csak sport, hanem gazdaságilag is értékes foglalkozás s *Monostori* könyve ebben is nagyon jó szolgálatokat fog tenni.

Magyar írók élete és munkái. *Szinnyei* József nagy lexikális munkájának most jelent meg a 115-ik füzeté, a mely a XIII. kötetnek 6-ik füzeté s a *Szerdahelyi* és *Szinnyei* nevek közé eső 279 író életrajzát és munkáinak jegyzékét foglalja magában. Az egész munkában eddig tárgyalt írók száma most már elérte a 25.239-et.

A sánta ördög meséi. *Tábori* Kornél hírlapíró e cím alatt egy könyvsorozat kiadásába fogott, a melynek az volna a rendeltetése, hogy az olvasó előtt feltárja a budapesti életnek azokat a zegzugait, a melyekre mindenki bizonyos kíváncsisággal néz, a nélkül, hogy ismerné őket: a nyomor és bűn világát, a mely borzalommal vagy szánalommal tölt el és mégis vonzza az emberek érdeklődését. A sorozatból most jelent meg a két első kötet. Az egyiknek *Csifra nyomorúság* a címe s *Pásztor* Mihály írta, a kinek egy ugyanebbe a tárgykörbe tartozó publicisztikai könyve néhány év előtt általános nagy feltűnést keltett. Ebben a könyvében is Budapest lakosságának anyagi viszonyait rajzolja, eladósodottságot, bizonytalan napról-napra éleést, rejtett nyomorgást, nélkülözést rejtő fényűzést, művészetét fejlődött adósságinálást, korrupciót, pénz utáni eszeveszett hajszát. Talán túlságosan sötét képet is rajzol, de nagyon érdekeset. A másik könyvben *Tábori* Kornél és *Székelly* Vladimir a *Bűnös* névről írnak, a főváros életének egyik legszomorúbb fejezetéről. Ehhez a kötethez *Molnár* Ferencz írt előszót.

Közlemények Szepes vármegye múltjából. Ily címmel *Lócsén* negyedéves folyóirat indult meg Szepes vármegye törvényhatóságának és a szepesmegyei történelmi társulatnak támogatásával *dr. Förster* Jenő vármegyei levéltáros szerkesztése alatt. Az új folyóirat nagyon érdekelt tűzött ki magának: összegyűjteni Szepesmegye múltjának azokat az apróbb adatait, melyek az összefoglaló munkákban és nagy okiratgyűjteményekben nem találhatók helyet s mégis megvilágítják a múlt egy-egy pontját. Lehetőleg sok oldalról kívánja megvilágítani a Szepes meg múltjának képét, kiterjeszkedik a kulturális élet minden nyilvánulására, egyebek közt a közgazdasági, jogi, művészi, nyelvi és irodalmi viszonyokra, a családtörténetnek pedig külön rovatot nyit. Eddig két száma jelent meg a folyóiratnak, mindegyikben több érdekes cikk s apróbb közlemény járul hozzá a kitűzött cél eléréséhez. A folyóirat előfizetési ára egy évre 6 korona.

Új szindarabok. Az idei tél két legnagyobb érdeklődéssel várt darabja jelent most meg könyv alakban: mind a kettőnek egyforma volt a sorsa: a közönség kedvezőbben fogadta őket, mint a kritika, de igazi nagy sikere, az egész színházi szezonnra szóló, egyiknek sem volt. Az egyik *Herceg* Ferencz *A kívándorló* című négy felvonásos színműve, a mely a Vigaszínházban, a másik *Gárdonyi* Géza *Köznapi történet*-e, a *Falusi* *Verebek*, mely a Nemzeti Színházban került színre. Mind a kettőről megemlékeztünk annak idején; most fogalmat alkothatnak maguknak róluk a könyvekből azok is, a kiknek nem volt módjukban a színpadon látni őket.

Új könyvek.

Művészettörténeti olvasmányok. Összeállította *Eber* László. Budapest, Singer és Wolfner; ára 6 K. Budapesti Czim- és Lakásjegyzék 1909-re. Budapest, Franklin-Társulat; ára 20 korona.

MARGIT GYÓGY-FORRÁS
Beregmegye.

gyomor, belek, húgyhólyag s különösen a légzőszervek hurutos bántalmainál igen jó hatása még akkor is, ha vérzések esete forog fenn.

Megrendelhető: **ÉDESKUTY L.**-nél Budapesten és a forrás kezelőségénél Munkácsán.

LAUFER szabadalmazott és orvosilag jónak elismert lúdtalp-betét

lúdtalpuak és fájóslábuak részére

mely bármely cipőbe alkalmazható. Kizárólag kapható:

Székely és Tsa
Budapest, IV., Múzeum-körút 9.

Nagy raktár a boka-fűzőkhöz alkalmas cipőkben.

HALL-fürdő. Felső-Ausztria.

Elsőrangú jodbrómfürdő. Európa legújabb és leggyógyhatásosabb jódforrása. Idény: május 1-től szeptember 30-ig. Felvilágosítást és prospektust küld a Fürdőigazgatóság.

Dr. Gerstel szanatóriuma télen is nyitva van.

Természetes forró-meleg kénés forrástó a Thermál-szálloda földszintjén.

iszapborogatások, kő- és kádfürdők a Nagyszálló földszintjén. Gondos pensió. A téli fürdővádra vonatkozó felvilágosítás végeztet forduljon a budai **Szent-Lukásfürdő igazgatóságához.**

PÁRISI BRILLIANS KIRÁLY
Budapest, VII., Erzsébet-körút 34.

Ajánlja a mai kor legjobb ékszerutárait, mint: modern broszokat, gyűrűket, fülbevalókat, fésűket, karkötőket, nyak- és óraláncokat.

OLBRICH L. szíjgyártó, nyerges és bőrűndös
Bpest, VI., Teréz-körút 6.

Dús raktár lovagló-, hajtó-, vadász-, utazási és sport-cizkékben.

Alapítva 1875. Árjegyzék ingy.

Gallérok és fehéreneműek legszébben tisztítanak a

„Kilós“ Nagyőzmosodában
Weinberger Aladár
Budapest, Rottenbiller-utca 30.

Gyűjtőknek és vízöntőtisztítóknak nagy árendmény.

A jelenkor legkiválóbb bőrfinomító találmánya a

növényekből készült KRISTALIN

A bőr felületét nem oxidálja és nem sárgítja, mint a színes szappanok. Ellenben fehérit, hidratál és bizonyítottan változtatja. Kapható minden drogériában. Próbátétele 50 Ft. n. üvegdoboz 3 Kiszáraz 1, pudor 1 K. Főrakt. Bp. Baross-utca 91.

Rohitsch-Sauerbrunn
Stájerország. Vasút, posta és táviró.

Dietetikus terepcurák. — Kifűző ivóvíz. — Villanyvilágítás. — Liftok. — Modern osztorházak. — Állandó fürdőzenekar a hírneves triestini vonóségyes közreműködésével.

A „Titania“ gyorsgőzmozgógépek felülmúl minden másogépet, bármely konkurrenzhoz tartozzék (olyanokatis, melyek nagy lármával és piaci reklámmal hirdettek);

hőfőhőre harmad annyit ad, mint azelőtt;

kiméli a fehéreműt eddig el nem ért módon;

megtakarít 75% pénzt az üzemelési időtől és OLCSO de jó.

Sok ezer áll füzében és ugyanennyi az elismerőlevél. Próbára is.

Titania - mángorló. 17-féle nagyságban 2-3 keményfahengerral, minden árfokozatban 35 K-tól feljebb. Öt év járulás elcsendő paragummi hengerral. Prospektusok, plakátok és referenciák ingyen. Képviselek kerestek.

TITANIA - MŰVEK Wels, Felső-Ausztria 20. sz. Gyártanak különlegességek gyártást: mosógépek, takarítógépek, szőnyegmosógépek, szőnyegszárítók, szőnyegszárítók, stb. Részletekért szívesen engedtetnek

+ Soványság. +

Szép telt alakot, gyönyörű kelet 6-8 hét alatt értheti el a törv. védett **„Büsteria“** nevű arany éremmel (Paris 1900, Hamburg 1901, Berlin 1906) kitüntetett orientális erőprórnak használata által. 30 fonnyi hízás biztosítva. Ártaimallan. Felülmúl minden másogépet. Sok elismerőlevél. Dob-vázhasználati utasítással 2 narká. Postautalvinyon v. utánvétellel portó külön. Kizárólagos Kizárólagos Institut D. Franz Steiner & Co Berlin 57. Königsgrazzerstrasse 68. Budapestben kapható: Török Józsefnél, Király-u. 12

A LEGTÖKÉLETESÉBB FOLTTISZÍTÓ SZÉRA
SOLVAN

NEM GYÜLÉKONY NEM ROBBAN NEM TŰZVESZÉLYES

FOLTOT NEM HAGY SZAGA NEM MARAD

Solvan ruhát tisztít. Solvan bőrkészleteket tisztít. Solvan csipkeblouzokat tisztít. Solvan butort tisztít. Solvan szőnyegét tisztít. Kapható: Budapestben és vidéken minden nagyobb divanyüzemben (fűszerkereskedésben) és divatruháiban és az egyedüli gyártójánál: **FLUSS JOZSEF és TÁRSA** cégénél, Budapest, VII., Erzsébet-körút 5. Ár: üveg 3 Kiszáraz 1, pudor 1 K. Főrakt. Bp. Baross-utca 91.

SAUCZEK
CS. és KIR. UDVE PASZOMÁNY-GYÁROS

BUDAPEST IV. SÚTÓ u. 5. EVANS TAMPING EPÜLET

ÖV és RETICULE CSAT (TÁSKAZÁR) KÜLÖNLEGESÉGEK
NAGYBAN ÉS KICSINYBEN.

FIGYELEM!!!

50,000 pár csipő! 4 pár csipő csak K 7.50

Több nagyobb gyár fiáteképtelensége következtében megbízattam nagyobb mennyiségű árukat előadásra melyen előadási áron alul. Eladok tehát 2 pár ari, 2 pár női fűzős cipőt jól elkészítve, elegránssal kiállítva összesen 7 K 50 fill. ért. — Nagyság centiméterekben adom meg. — Küldés utánvétel. **S. URBACH** cipő- és kivetel Krákon 88. Kiszállítás megengedve, vagy a pénz visszaadom.

LOHR MARIA

Csipek-, vegyészeti tisztító és festőszeti intézete. Gyár: VIII., Baross-utca 85.

Főüzletek: IV., Eszk-út 6. VI., Andrássy-út 16. VIII., József-körút 2. IX., Calvin-ter 9. V., Harmad-csüd-utca 3. VI., Teréz-körút 39.

KNUTH KÁROLY
mérnök és gyáros 11920

Os. és kir. fensége József főhercege udv. szállítója. Gyár és iroda: Budapest, VII. ker., Garay-utca 10.

Központi víz- és gőzfűtések, légszusz- és vízvezetők, osztorházak, szellőztetések, szivattyúk, vízerőművi emelőgépek stb. Tervek, költségvetések, földelm előírnyatok gyorsan készíttetnek.

Budapesti Takarékpénztári és Országos Zalogkölcson R-T.

Irodák: VI., Andrássy-ut 5. sz. a. (saját házában). Befizetett részvénytőke: 40 millió korona. Előford. betéteket, lezártított váltókat és előleget nyújt értékpapírokra.

M. kir. szab. oszt.-sorozatát főkiszárazó helyen: VI., Andrássy-ut 5. Készítőlő-üzletel: IV., Károly-körút 18. IV., Ferenciek tere 4. (Irányi-utca sarok). VII., Király-utca 67. VIII., József-körút 2. VIII., Jüli-ut 11922

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ SZÁLLODA
Budapest, IV., Egyetem-utca 5. Elsőrendű esaládi ház a belváros központján, 75 szoba. Új berendezés, vill. világítás. Fürdők. Pensio. kitűnő étterem. Jutányos árak. Szabó Imre tulaj.

Szenvedő hölgyek és urak
ne mulasszák el legújabb árjegyzékem ingyen és bérmentes küldetése iránt hozzá fordulni. E feltehető hasznos, mintegy 3000 természetesen ábrát tartalmazó könyvben minden nemű közönség pontos leírás található. Minden altségi betegség ellen szándékos háskötő, mely köldök és has-sér. vándorvess és hájasodás ellen előnyös alkalmazható. Hölygek számára pedig kitűnően bevált az altsat támasztékul szolgáló előtti és utáni időszakokban.

Varrás nélküli gummiharisnya gőrsér. eres csomok, vízértárgyalás, valamint dugát és egyébkénti szenvedő lábakra a legdrágább hatályu szer. Mérték szerinti elkészítéssel leg-jutányosabban eszközi:

Keleti J. gyár Bpest, IV., Koronahereget utca 17. Alapított 1878. Telefon 13-76.

BUTOR
izléses és szolid kivitelben, teljes lakberendezések készítésére vállalkozó vállalat. Budapest, VII., Erzsébet-körút 26. sz. műhely és raktár.

EGYEDÜL LEGJOBB A KÁLMÁN FÉLE SZAB. „BIBORPAPRIKA“

MINDEN FÜSZER és GSEMEGE ÜZLETBEN KAPHATÓ!!
CSAK EREDETI GÖSMAGOLÁST TESSÉK ELFOGADNI!
KÉSZITI: **KÁLMÁN JÓZSEF SZÉGED DUGONICS-TÉR.**

1 kg DOBOZ 6 K. 1/2 „ 3.30 1/4 „ 1.80

LOHR MARIA

Csipek-, vegyészeti tisztító és festőszeti intézete. Gyár: VIII., Baross-utca 85.

Főüzletek: IV., Eszk-út 6. VI., Andrássy-út 16. VIII., József-körút 2. IX., Calvin-ter 9. V., Harmad-csüd-utca 3. VI., Teréz-körút 39.

KNUTH KÁROLY
mérnök és gyáros 11920

Os. és kir. fensége József főhercege udv. szállítója. Gyár és iroda: Budapest, VII. ker., Garay-utca 10.

Központi víz- és gőzfűtések, légszusz- és vízvezetők, osztorházak, szellőztetések, szivattyúk, vízerőművi emelőgépek stb. Tervek, költségvetések, földelm előírnyatok gyorsan készíttetnek.

Budapesti Takarékpénztári és Országos Zalogkölcson R-T.

Irodák: VI., Andrássy-ut 5. sz. a. (saját házában). Befizetett részvénytőke: 40 millió korona. Előford. betéteket, lezártított váltókat és előleget nyújt értékpapírokra.

M. kir. szab. oszt.-sorozatát főkiszárazó helyen: VI., Andrássy-ut 5. Készítőlő-üzletel: IV., Károly-körút 18. IV., Ferenciek tere 4. (Irányi-utca sarok). VII., Király-utca 67. VIII., József-körút 2. VIII., Jüli-ut 11922

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ SZÁLLODA
Budapest, IV., Egyetem-utca 5. Elsőrendű esaládi ház a belváros központján, 75 szoba. Új berendezés, vill. világítás. Fürdők. Pensio. kitűnő étterem. Jutányos árak. Szabó Imre tulaj.

Szenvedő hölgyek és urak
ne mulasszák el legújabb árjegyzékem ingyen és bérmentes küldetése iránt hozzá fordulni. E feltehető hasznos, mintegy 3000 természetesen ábrát tartalmazó könyvben minden nemű közönség pontos leírás található. Minden altségi betegség ellen szándékos háskötő, mely köldök és has-sér. vándorvess és hájasodás ellen előnyös alkalmazható. Hölygek számára pedig kitűnően bevált az altsat támasztékul szolgáló előtti és utáni időszakokban.

Varrás nélküli gummiharisnya gőrsér. eres csomok, vízértárgyalás, valamint dugát és egyébkénti szenvedő lábakra a legdrágább hatályu szer. Mérték szerinti elkészítéssel leg-jutányosabban eszközi:

Keleti J. gyár Bpest, IV., Koronahereget utca 17. Alapított 1878. Telefon 13-76.

BUTOR
izléses és szolid kivitelben, teljes lakberendezések készítésére vállalkozó vállalat. Budapest, VII., Erzsébet-körút 26. sz. műhely és raktár.

BLUZOK princesse **RUHÁK**
costum és pongyolák
FALUDI LÁSZLÓ Bpest, VI., Andrássy-út 48. Divatlap ingyen!!

UJDONSÁG! Papek-féle törv. védett **pénztárca**

erős zergéből. Előnyei: egy drb. bőrből készítve, minden pénzenem külön van, lapos és nem merev.

Urak részére 11 cm. hosszú, 7 1/2 cm. széles 3 korona, hölgyek 11 „ 6 1/2 „ 3 „

Videkre 2 darab megrendelésnél portómentes küldés.

PAPEK JÓZSEF bőrdobos és finom bőrár készítő Budapest, VIII., Rákóczi-ut 15 B. — Árjegyzék bérn.

Fogorvosi- és fogtechnikai műterem
Budapest, IV., Károly-körút 26., 1. emelet

FOGAK és teljes fog-sorok szájpaddalás nélkül.

Aranyfogkoronák, aranyhidak és mindenemű kausuk fogazatok, melyeket a szájból kivenni nem kell. **A gyökerek eltávolítása főbiztos. Tartós porcelán- és arany-télmások.** Foghasznos teljes értesítéssel, 10 év járulással. Videk-ek 1 nap alatt kielégítetnek, megvárhatják. — Mérsékelt árak.

Dr. EDELMANN JÓZSEF és MÁRFAI néhai dr. Neufeld D. fogorvos volt techn. assistense. (Lift.)

A szépség és fiatalág megtartására legbiztosabb szer

ORIZOL vagy **RIZVAJ**, (törv. védve)

mely a bőrt puhítja, finomítja és széppé teszi.

Hatása biztos és gyors.

A leghíresebb bel- és külföldi bőrgyógyászok és kozmetikusok által kipróbált szer. — Sohasem avasodik; teljesen ártalmatlan, mely az ércetlen rizs tejemű nedvéből állították elő. 1 nagy üveg ára 3.50 K. Egy darab szappan 1.50 K. 10 koronás megrendelést bérmentve küld a magyarországi főraktár: **Török J.** gyógyszerháza Budapest, Király-utca 12. sz. **Dr. Elő-ó** gyógyszerháza Kolozsvár, Mátyás király-ter. — Szükség esetén naponta (diszkretn) a világ minden városába.

SALINIL
melynek hatása felülmúlhatatlan.

Egyedüli kipróbált biztos szer a láb-, hónalj-, kéz- és testi izzadási megszüntetésére.

Hatása feltétlen biztos! Már az első használatkor megszűnik mindenféle kellemetlen szag és izzadás. — Nagy fehéreműt felsőruh. és bő és harisnya megtakarítás. Egy tubus ára csak 80 fillér. Salinil szabadalmazta a törvényesen védve van. Ár: árakadjunk : : : : mindenemű más értéktelen készítménnyel. : : : : Főraktár: Török J. Király-u. a Eger Leo gyógyszerháza, Váci-körút 17. Kapható: Nagy. kir. gyógyt. Erzsébet-ter, Krieger gyógyt. Kölvint-ter, Thallmayer és Seitz, Zrínyi-u. s. b. minden jobb gyógytárban s drogériában. Postai széküldés naponta utánvétel. v. a pénz előleges beküldése mellett egyedüli gyártója: **Cettary** gyógyszerháza Berchida (Veszprém m.).

SZLIÁCS Zólyom - megye. (Vasúti állomás). Felsőmagyarors. legelsőrendű női fürdője. A kontinens egyedüli vasas hőforrása. Az idény május 15-től szeptember végéig tart. A saját kezelés alatt álló Radnasy-féle épület-ek ház-sorójában (két legmodernebbül berendezett, 120 lakosbát magába foglaló szálloda, melyek közl a BRISTOL 1902-ben teljesen újonnan lett felépítve, s háiban lakik dr. Grünwald kir. tan. orvos és dr. Herzeg Irma a Tauter-Klinika u. orvos is; egy szezonban legújabb épülettel a folyó érvén is; egy szezonban kedvezményes nyaralók. 1. Előidény május 15-től június 15-ig. 2. 40% kedvezmény nyaralók. 3. Utóidény alatt. Lakás-megrendeléseket és mindenemű tudakozást szívesen elintéző a Radnasy-házak gondnokai: **Korcsok Pál, Szliács.**

Mmes Keifel és Hirsch
Mell- és Vállfűző-Készítők
Budapest, IV., Váci-utca 10. sz.

Alapított 1886. évben

Telefon-sz. 113-45.

Az 1909-iki legújabb tavasi árjegyzékünket a mélyen tisztelt hölgyeknek kívánatra bérmentve küldjük mértékvételi utasítással együtt.

MODELE JUSTOKOR készült fényes tricot Jersey-szővetből; a legújabb szabás; előnye a könnyűsége és a minélkönyvűsége; a karcsu és középteretűre alkalmas.

Termolin a legjobb bőrápoló szepelő, ráncok és kőkibak ellen.

Ára 1 kcs. 50 fill. Szappan hozzá 1 kcs.

Haltly gyógytár Budapest, Aréna-út 124.

Legelősebb bevásárlási forrás saját készítményű **nap- és esernyőkben;** legnagyobb választék eredeti francia reform-fűzőkben, melyeket mérték szerint is készítek. **Brand Samuel** nap- és esernyőgyár Budapest, Király-u. 16. és Deák Ferenc-u. 18.

Lawn-Tennisz
raketek és labdák elsőrangú angol gyártmányok.

ANGOL SPORTCZIKKEK
Football, Golf, Polo, Croquet. Sport-czipők, sweaterk, sapkák, stb. Testedző tornaszerek.

Árjegyzékét bérmentve küld:

WESZELY ISTVÁN angol sport-, gummi- és acélláru-üz. Budapest, IV., Váci-utca 9.

SZOBRÁNCZ GYÓGYFÜRDŐ Ungmgyében.

Glauber-sós, hideg, kénés, sós víz. Gyomor- és máj-betegek magyar kirábadja.

Fürdőidény: május 15-től szeptember 15-ig. Előidény: május 15-től június 1-ig. Utóidény: szeptember 1-től szeptember 15-ig. 30% árendményenvel a lakásoknál.

Ez a maga nemében páratlan gyógyvíz, mint ivógyóymód biztos segélyt nyújt gyomor- és bélbajoknál s alhasi pangásoknál, makacs székrekedéseknél enyhén, oldólag hat, májbetegségeknél, epekövekkel oldólag hat. Vértódlásoknál, szédülések, hidegek, guttales rohamoknál vérelvonólag, felszívólag hat, csúszós és köszvényes bántalmaknál a kör okozta érési termékekre, elrakódásokra az ízületekben, azok oldására és kiküszöbölésére hat. Kővörös, szivéljárás ellen, emelkedésgégekkel, resekibajoknál egy a emkor-, mint a fehérvérkiváltást gyorsan és kedvezően befolyásolja.

Mint fürdő különféle izadásmányokat, dagantokat, izleti és esont-bántalmakat, esontszót kedvezően osztaja. Görvélykos dagantok, fekélyek ellen, méh és méh közötti izadásmányok, hasbánta izadásmányok felszívólagát elősegíti, a legkülönfélébb makacs idült bőrbetegségek ellen bámulatos gyorsan hat.

Vasuti állomás: az Alföldi és Pest felől jövőknak Ungvár, a felvidéki illetve Kassa felől jövőknak Nagy-Mihály, honnan kényelmes berkecsikon 1 és 1/2 óra alatt elérhető.

A víz otthon is sikerrel használható. Ára: egy nagy láda 40 üveggel 20 kor., kis láda 20 üveggel 11 kor. A víz a vasuton szállítási kedvezményben részesül.

Megrendelések és tudakozások: „Szobráncz gyógyfürdő igazgatóságának Szobráncz gyógyfürdő“ címzendők. Posta-és táviró-állomás helyben. A fürdő igazgató-orsza: **Dr. Russay Gábor Lajos.** A fürdő igazgatósága.

„Kizárólag eredeti, legjobbaknak elismert : : „**lró angyal**“ gramofon gépek és lemezek.

SCHMID NOVÉREK-nél
Budapest, IV., Kigó-ter 1. sz. (Királyi bérpalota).

Választékküldemények, kedvező lemezesek fűvétel. Ár- és lemezejegyzék ingyen és bérmentve.

ELŐPATAK gyógyfürdő

kiválóan jó eredménnyel használható a gyomor, vese, hólyag és a méh hurutos bántalmainál, máj-és lépbetegségeknél, köszvény és esznál, altségi pangásoknál, valamint bármely az idegesség alapján felléző betegségekkel. A nagybírt előpataki gyógyfürdő orvosi javaslattal szarnti vízsz, osztorháza a megfőlt és itt feltalálható kisegítő gyógyeszközökkel (meleg hidegfürdők, vízgyógyintézet, masszázs, svédorna, diétus étrend) rendkívül kedvező eredményt mutat fel. Fürdő-idény: május 15-től szeptember 15-ig. Vasuti állomás: Földvár és Sepsiszentgyörgy, honnan állandó ócsa kocsiközlekedés van. Lakás. ellátás ócsa és választékos. Az első- és utóidényben (május 15-től június 15-ig és aug. 20-tól szept. 15-ig) a gyógy- és szarnti víz feltalálható, lakások 30%-al és ellátás is sokkal olcsóbb. Az előpataki érványvíz, mely a szarnti víz, érvényes vasas vizet közt első helyen foglal el, mint gyógyeszköz, hárml is használható és üdítő, kellemes ital tisztán vagy borral vegyítve, nagy kedveltségnek örvend. Ithon és a külföldön évenként egy millió palacknál több kerül forgalomba. Szükségletű hely Előpatak, de kapható a legtöbb városban és nagyobb kereskedésben.

Prospektust kívánatra ingyen küld az igazgatóság.

Vonatok érkezése és indulása.

Érvényes 1909 május hó 1-től.

Table with columns for departure/arrival times, destinations, and train numbers. Includes sections for Budapest Keleti p.u.-ról and Budapest Déli pályaudvarról.

Table with columns for departure/arrival times, destinations, and train numbers. Includes sections for Budapest Nyugati p.u.-ról and Buda-Császárfürdőről.

Most jelent meg: Az 1909. évi ADÓTÖRVÉNYEK. Advertisement for the 1909 tax laws, including details on duties and authors.

VASÁRNAPI UJSÁG

22. SZ. 1909. (56. ÉVFOLYAM.) Szerkesztő HOITSY PÁL. Főmunkatárs MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, MÁJUS 30.

Several short articles and notices, including 'Külön kiadásban megjelentek' and 'Kiadja a Franklin-Társulat Budapestben'.

JÓSIKA MIKLÓS BARÓ ÖSSZES MŰVEL. Advertisement for the complete works of Miklós Jósika, edited by Ferencz Badics.

HAYDN MAGYARORSZÁGON. Article about Haydn's visit to Hungary, featuring a portrait of Haydn and text by Mária Terézia.